

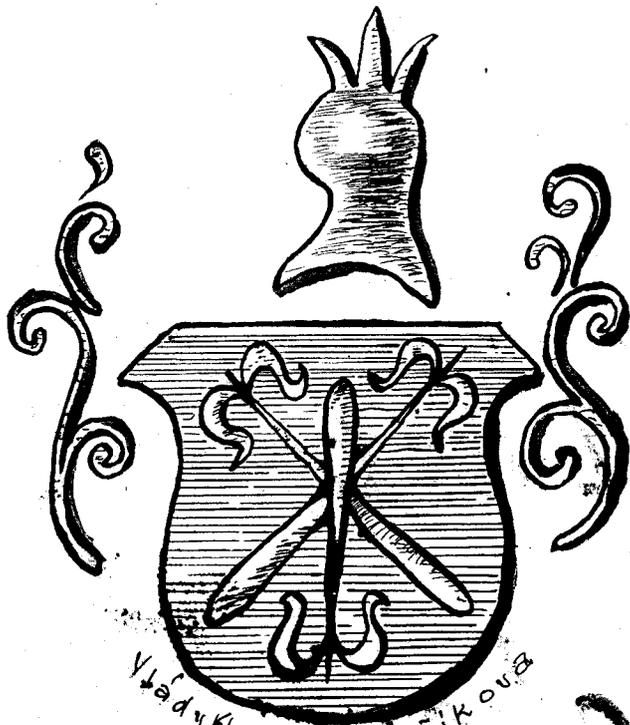
Pamětní kniha obce Zdarce,

založená v předvečer jmenin a narozenin prvního
p. presidenta Českoslov. republiky T. G. Masaryka
6. března 1920.

ERB Panů z Diekova

(Na 1. Zámek a v Prusinovicích má je členod.)

Vládkové z Košíkova

Táhi z Lomnice, Mexiřice a Deblina

Ministerstvem školství a národní osvěty bylo určeno, by každá obec měla svou pamětní knihu. Byl jsem proto pořádatel obecním zastupitelstvem ve Žďarce, bych tuto pamětní knihu založil.

Činím tak po důkladných přípravách a studiích co možná nejpravdivěji, věrně a poctivě. Použil jsem četných pomůcek k sestavení této pamětní knihy až do konce února 1926 a jmenuji z nich:

1. Klátil Rud.: Paměti Předklášteří a tím. kláštera P. celi.
2. Kolísk L.: Klášter tismovský.
3. Kronika obecní školy ve Žďarce.
4. Lacinia J.: Českomor. kronika.
5. Ohárek V.: Tismovský okres - II. čas. (Vlastivěda mor.)
6. Polacký Fr.: Dějiny nár. českého.
7. Školní úlohy žáku II. třídy obec. školy v r. 1923/4 2)
8. Urbánek J. F.: Tismov a Tismovsko.
9. Winkler - Rohrer: D. k. okr. hejtmanskví brněnské.
10. Vlastní zájímavý a vzpomínky od r. 1908.
11. Vzpomínky sousedů, vol. Baláka Fr. č. 37. a starosty To-
12. Zemský archiv. [máse Malý č. 34.] 13. Staré protokoly obec. z 1879.

ve Žďarce 6. března 1926

Jau F. Labor,
řídící učitel.

Tato kniha obsahuje i s titulním listem
≡ 238 stran.

- 1) Z knihy této možno čerpati velmi málo správných údajů. Kniha ta - volá se o našem okolí - se plně hemží falešnými údaji a daty.
- 2) Z úloh těch pochází většina pověstí a pověr. (z pamětní knize).

4

4

5

Obec naša Žďárec leží 13.6 km od Tisnova na s.z.z. a jest jednou z nejstarších a nejpamětelnějších obcí na Moravě.

Již samo jméno její dává tušiti prastarý původ slovanský. Výchyt „žďariti“ znamenalo starými Slovanům „páliti“ lesy, a vidno tedy z toho, že obec vznikla na velickém „žďaršti“ nebo „žďaršti“, které bylo po vypálených lesích, které zde se kdys prostíraly po téměř celé jestkomoravské vypočině.

Jí poloha Žďarce jest zajímavá: nejstarší část dědiny, „u kostela“ a „na Pěkách“, leží v mírném, širokém údolíčku podle potoka Libochůvky. Části této příděli poslední dobou také „Podžďárec.“ jest zde kostel, fara, škola, mlýny a jednotlivé chalupy. Naproti škole, na druhé straně údolí se táhne kostelní les Chrástka. A o ní, ale již na katastru rojetínském, přičke nad říekou a nad ~~mlýnem~~ Klusákovým mlýnem č. 10 jsou znatelné základy menšího hradu; list zde říká „na Hrádku“.

V místech, kde jest přistavena III. třída, obec ne školy, byly při kopání základů r. 1891 nalezeny popelnice s popelem, kosti a různé předměty. Žel, že nebylo zde povolaneho člověka, aby předměty ty zachránil před zkázou!

Když se r. 1908 stavěla silnice k Rojetíně, našly se v místech, kde silnice blízko školy prořezuje farské pole, 2 hroby; ale jaké, nepodarilo se mi zjistiti.

⑥ Kato 21. září 1925 pokračovalo se mi šťastnou náhodou zachránit střepy i popel ze dvou popelnic, rozbitých neopatr-
ným hrobníkem. Zdejší varhaník Antonín Borkovec mě
upozornil, že při kopání hrobu nedaleko kostnice
pro remičelého F. Valouška z Lubného přišel hrobník
na nějaké nádoby. Rychle jsem tam běžel a tak jsem
zachránil kusy z 2 popelnic. Teď jsou v kabinetě o-
becné školy.

Z toho vidno, že od kostela až na konec hřibi-
tova, kde byla stará cesta vorová (úvoz), celé to
prostranství bylo někdy pohřebištěm.

Hlavní ves jest na návsi, asi o 30 m výše koste-
la. Návěs tvoří pravidelný obdélník od sv. k jv. Na
návsi jsou také nejvýstavnější budovy, zvláště čís.
14/42, 16, 29, 34 a měšťanská škola čís. 28. Návěs jest
z části vysázena řadami ovocných stromů a li-
pami a byla by jednou z nejrozkoknějších, kdyby jí
nebydily právě uprostřed vsi ošklivé, neporádné re-
hádky, patřící Františku Kotovi z čís. 30 a Ignáci
Klusákovi z čís. 31. Ti s houševnatou neústupno-
stí ohavné ty ráhádky s ploty dvoumetrovými
a k tomu nerovnými tam nechávají a asi z o-
bavy o několik haléřů risku pomáhají tyrditi
úpravu a ladnost okolí.

Severní strana návsi stojí na močálu, teď
jíž vysušeném. Na jižní (vlastně jz) straně u Pryektů
v čís. 16 stavěli v r. 1919 nové obytné i hospodář-
ské stavení. Při kopání základů pro radní ob-
jekty přišlo se na troje prastaré základy, které jdou
do značné hloubky. (Jako zvláštnost: stará stře-
cha zbourané chalupy měla dojitou střechu - krytku,
o čemž vyněší majitel dříve nevěděl. Byly to vý-
borné skřípě.)

Zdárec byl téměř se všech stran obklopen
hrady, torzemi a strážními věžemi, jak ukazuje
záčerniny nebo aspoň jejich jména. Jsou to hra-

dy Víckov, Nitrov, Kosíkov, Pýšov, zrušený jíz, "hrádek", Ochránka, tři Stráňnice atd.; "hrádek" nad Ujčatem.

⑦ Na Tráncích, kde stávala dříve také stráňnice (po le Stráňnice) od hradu Víckova, jest v remi pavaděný starý triangulační bod, nízký kámen, prý ještě z dob Marie Theresie, s vyrytým nakřesnutým křížkem (většinou rúci) a na j. straně s písmeny KV. Od Tamtud lze přehlédnouti kus obzoru na kolik hodin cesty. Viděti krásná údolí, i průrozy, náhorní roviny i kopce, bujné lesy, tiché dědiny, bílé stáhy silnic a silně po nich se míhající auta. — Jest kraj náš jedním z nejrozkosnějších koutů!

Což divu, že kraj ten působí na hloubavého ducha dojmem dávných mystérií pohanských dob slovanských? Což divu, že večerní sluny v měsícom ozářeném údolí nad hroby předků kouslí tajemný řívok doby, o níž nemáme řádných bezpečných zpráv, než skazky, šepotané věčným tokem potůčku a než skazky, jež Tvůrce v duši nám vložil?

Není ze starých dob řádných pámanů, ačkoliv jest samozřejmo, že osada tato jest prastará. Jen kolik jest jisto, že od nepamětna patřila ke hradu Víckovu, jenž dle pověsti byl založen Víckem ze Stráňky r. 1185 a s ním asi po 200 let, třeba sama byla daleko starší, sdílela i jeho osud.

*
*
*

Dějiny.

③

Historické dějiny Žďárce jsou do poloviny XIV. věku těsně spjaté s dějinami hradu Víckova. Ste druhnou sestrou, která dějinami věrně provázela, dobrý i špatný osud Žďárce, jest obec Tratišlávka. Zato málokde v dějinách sblíží se politické rájmy naší obce s Rojetínem, Víckovem (od XIV. věku), Lubným, Tovou vsí, Píkonínem; s prvými třemi tvoří v určitých obdobích jen společnou farnost, kollaturu.

Avšak ani dějiny celé vsi Žďárce nejsou jednotny! Tak v různých časech osada náležela různým panstvím, na př. r. 1415 a době upálení sv. Jana Husa náležela panství hospoda, nynější čís. 1, k Deblínu, nyní hlavní část vsi s Kozlím k Lomnici a nynější část "Řeky" s kostelem a mlýnem s kostelem párním k Holoubkám; mimo něs byl svobodný dvůr Ostrův o výměře $3\frac{1}{2}$ lánů. (Někde psáno také 3 lánů, někde $3\frac{3}{4}$ lánů.)

Pr.: Podle toho třeba také různiti, proto k větší snadnější orientaci při pojmenování Žďárec porůznamenávám v rávorce, jedná-li se o "celek", "ves", "čís. 1", "Řeky" (s kostelem a mlýnem) anebo o "Ostrův".

Jak jsem již dříve porůzmenoval, založil pán Víček ze Strážku Víckov; odtud se pak podepisoval k Víckova. Rod pánů z Víckova stal se pak jedním z nejvýznamnějších na Moravě, i když hrad již dávno ležel ve ruinách. Rod vyhynul asi následkem bitvy na Bílé hoře. Erb jejich byl stříbrný, jehož pravá polovice byla červená, levá černá a stříbrná, třikrát dělena.¹⁾

④ Žďárci čim se první písemná zmínka 29. června 1358, kdy Bohuslav z Víckova odstoupil Boji-

¹⁾ He Paproclého ve Vlastivěd. mor. - Ve skutečnosti byl to naopak.

kově staršímu z kosti své jmění: hrad Vickov s vesnicí, Žďárec (celek), Fratislávka a Holávkov k doživotnímu užívání. Poněvadž po prodeji nastalo nějaké nedorozumění, prodal tentýž Bohuslav z Vickova hrady Vickov a Nitrov se vším zbožím

⑨ r. 1365 Janu Jindřichovi, markraběti moravskému. S hradem Vickovem prodal i Žďárec (Řeky) a Fratislávku, co zatím ostatní část Žďárce (čís. 1 a ves) zůstala Bořkovi a přišla pak k panství lomnickému, ul. meziručskému, jehož pánem byl tehdy Jan z Lomnice. Tento rod stal se také vlastním Deblína a odtud se také deblínská větev psávala z Deblína. V odstupní smlouvě Janu Jindřichovi jmenuje se městečko Žďárec s lesem "Arbircowa" (Šberky). Po nějakém čase prodal Jan Jindřich obě panství Vauřkovi z Podstýjna, ale opět r. 1374 koupil je od něho zpět i se Žďárcem (Řeky) a Fratislávkou. Tato část Žďárce (Řeky) přešla později — asi r. 1390 — v majetek pánů z Holoubka, příbuzných pánů z Lomnice, a pak na pány z Kravač.

Druhá část Žďárce (čís. 1 a ves) zůstala v držení pánů z Lomnice a přešla na jejich větev deblínskou. Tak se připomíná r. 1390, že Karketa dcera Jana z Lomnice žirak z Deblína, přijala manžele svého Čenka z Kunštátu a Lysic na spolek na vše své zboží, které měla po smrti otce svého, na hrad Deblín, dvůr a lesy k hradu patřící, a vsi Katov, Nová Ves, Nelepeč, Ličky, Žernivky, Posatín, Holasice, Podolí, Žďárec (čís. 1 a ves), Blahonov, Pejškov, Jestřebí se vším příslušenstvím a s plným právem a panstvím.

Táto p. Karketa napsala do desk řemských svým bratrům Benešovi, Vauřkovi a Čenkovi z Lomnice a Deblína toky v Deblíně, dvůr s poli, lukami, zahradami a 10 hřivnami roční jízdy v Deblíně, ze 4 členů poplatných v Ličkách, v Podolí s mlynem, ve Žďárci (čís. 1 a ves), v Katově a v Pejškově.

(10)

24. 6. 1398 poukáral Beněš z L. a D. své mauzelce U-
něce na všech statech svých svobodných a neobtěžovaných:
v Deblíně na 11 lánech činných, v Pejškově na 2, ve
Žďárce na 6 činných lánech a podsedku, v Katorě na
4 činných l. a na dvoře se 4 lány v Deblíně 25 hř. gr.
roční činně.

6. července 1415 Jan ml. z L. a D., nejvyšší komorčí
sudý (soudu) beněšské, prodal Archlébovi z Věterova a
potomkům hrad a ves Deblín s abdiákním dvorem, 2
pahrady ovocné, vsi Velepeč, Líšky, Žernůvku, mlýn pod
Heroticem, Třeblovice, Hlasice, Podolí se 2 mlýny, Karšov,
Branškov, 1 člověka ve Žďárce (čís. 1), Prosetín, Kator, No-
vou Ves, Jestrabi, Blahoňov se dvorem, dvůr ve Chvalšově,
les „Bořešín“ a „Dehetník“ a rybník v Deblíně. Odtud se
Archléb také psával z Deblína.

R. 1464 stal se majitelem panství Deblín. Va-
něk z Boskovic. Synové jeho pak Václav, Albrecht, Ja-
roslav a Ladislav z Boskovic prodali r. 1470 deblín-
ský statek městu Brnu: hrad Deblín, městečko Deblín se
dvorem a vsi Líšky, Žernůvku, Velepeč, Pejškov, Čelbo-
vice, Hlasice, Karšov, Branškov, Žďárec (čís. 1), Blav-
hoňov se dvorem, Prosetín, Chvalšov, Kator, Novou
Ves, Jestrabi, Láčánský, podíl na Láčanech (z Černé
Hory), Ludvíkov, Podolí, Veselí a Usuší.

R. 1407 Jan z L. a D. uzavřel vzájemnou smlou-
vu dědičnou s Bohušem z Holoubka. Tento pak r.
1417 upsal své ženě Elišce z Hodic na vesch Žďár-
ci (Řečty), Vratislavce a Brěnce jako pástavu věna 20
kop gr. roční činně se 200 kop. gr. Když pak r. 1437 ze-
mřel Bohuš z Holoubka a zůstala po něm vdova Eliška,
darovali její bratři Jan a Hojet z Hodic na zá-
kladě dědičné smlouvy Janovi z L. věno sestřino,
na něm sami měli právo, a to na vesch Žďárce (Řečty),
Vratislavce a v Brěnkém v ceně 200 gr. kop.

Zmíněný Jan z L. (jeden z majitelů Velkého Peričiči)
před bitvou u Lipan stávil husitské straně Táboritům,

ale po bitvě je rádůč opustil a přidal se k jednotě pan-
ské. Byl pak r. 1433-1436 pruským hejtmánem.

(11) R. 1440 koupil Jan z L. od Jiřího Lacka z Kra-
vār hrad a město Mexičiči, město Tasov se všemi k těm
paustrim příslušnými kostely, farami, vesmi, mezi ni-
miž se výslovně také jmenují Nihov, Březký, Žďárec
(ves) a Vratislavka. Kup vložen do desk zemských teprve
6. února 1447. Jan z L. měl teď ze Žďárce dvě části,
ves a Reky, první od pána z Kravār, druhou od Holoubců.
Ze Žďárce čís. 1 patřilo městu Brnu. Všechny části spo-
jily se až někdy po bělohorské bitvě.

Asi r. 1365 svobodník Vilém ze Žďárce upsal své
manželce Marketě z Radňovsi na svém dvoři Ostrově
na 3 lánech a j. svém statku 15 kop gr. věna. Po-
ději jeho syn Petr ze Žďárce zajistil deskami
své manželce Ofce na dvoři Ostrově na 3 lánech
svobodných a na všem zboží, co má a kdy mít bu-
de, 20 kop gr. věna.

Z doby husitských válek čirí se křivka o Žďár-
ci r. 1418, kdy Jaroslav z Vidonína prodal Vilému
ze Žďárce a jeho ženě Marketě z Radňovské a jejich
dědicům 1/2 lána ve Vidoníně.

Právě tou dobrou páchala doba husitských bou-
ří a válek, jimiž punitány byly Čechy, Morava i
Slovensko. V těch dobách přestala právní ochra-
na majetku, v jejich dráení se majitelé často stá-
tali, přestala právní ochrana osob, a historie té
doby zaznamenává namnoze žaloby na ra-
dčování práv a majetku, loupeže, uprády a
přáštvi.

R. 1464 Markwart z L. upsal své ženě Marketě z Bo-
skovic 500 kop gr. věna na statcích, na polovici města
Letovic, Třebetína, Trávníku, dále na statcích svého
bratra Jana z L., olomouckého probosťa, Mexičiči,
Maloslovicích, Dolní Loučce, Žďárci (ves, Reky), Vrati-
slavce, Hluníně a Hlubokém. Zápis v zem. deskách pro-

veden 11. ledna 1466.

(10) R. 1547 Jiří z L. koupil od svého bratra Jana ml. z L. půl zámku, půl městečka Lomnice, Řepku, Podolí, Sinalov, Osiky, Brumov, Loučky, Štěmchovi, Žďárec (ves, Řeky), Vratislávku, Lubně, Novou Ves a Říkonín. R. 1563 dostal Jiří od krále Ferdinanda povolání, by směl statek svůj libovolně komukoliv odkázati nebo poručiti.

Uši r. 1590 Oldřich z L. prodal panství Lomnici a Vámišť šlechtěmu pánu Janovi st. z Žerotína, známému příručí českých králů. Tak přešel i Žďárec (ves, Řeky) v majetek pána z Žerotína.

R. 1601 Karel z Žerotína prodal hrad s městečkem Lomnicí, s patronátem, pivovarem, 4 mlýny, pak vsi Řepku, Brusný, Podolí, Veselí, Sinalov, Osiky, Rašov s patronátem, Kozárov, Žhoř, Strhář, Čebku s patronátem a dvorem, Vratislávku, Žďárec (ves, Řeky) s patronátem, ve Vochozi 1 člověka, v Brumově, v Bedřichově 10 s patronátem, v Bukovici 1, v Kunčínově 9, v Hlaníně 6 s patronátem, v Hlubokém 1, v Kalhostovicích 21, ve Štěmchovi 2, v Loučkách 15, v Říkoníně 1, v Lubněm 3, v Nové Vsi Ryzovské (Tisnovské) 3 lidi se vším příslušenstvím Oldřichu z Koumic za 50.000 zl.

Po Oldřichovi z Koumic následoval Bedřich z Koumic, který byl jedním z uadřenců, kteří v bitvě na Bílé Hoře zoufale bojovali za českou svobodu proti císařským vojskům. Sám zaplatil tu výpouku proti nadvládě temna přívotem a statky jeho zkonfiskovány. Tvrdý, bezohledný vítěz krutě naložil s poraženými a štědrě odměnil své milce a stoupy. Tak i zde majetek nešťastného rodu pána z Koumic, šlechtických pána Žerotína, slavných moravských rodu z Lomnice, z Deblína, i prastarých Vickéů, celá ta moravská, česká půda, zhrpená potem českého přičinlivého sedláka, byla prodána 7. ledna 1623 hluboko pod cenou, za

44.000 zl. rýnských - jako odměna králi a císaři Fer-
dinanda II. jeho věrné službě, křesťanskému císaři.
Byl to Siegfried Christoph Breuner svob. pan ze Stubin-
gu, rýmský maršálek.

(13) V této nešťastné bitvě na Bílé hoře bojoval pod
barvami páni z Kounic také svobodník z Ostrova.
Nevráno, padl-li tam, ale rodině jeho byl dvůr zkon-
fiskován a rodina vyhnána ze země. Dvůr Ostrov
připadl pak r. 1623 ke vsi Žďárec a s touto pod
panství lomnické robotou a nevolnictvím.

Od té doby všechny části obce Žďárec (ves, č. 1,
Řeky a Ostrov) tvořily až do r. 1786, kdy Ostrov byl
katastrálně oddělen od Žďárce, jeden samostatný celek.

R. 1656 Siegfried Christoph ml. prodal zmeš-
ně již statky Markety Kateřiny hraběnky z Kamnel-
da za 50.000 zl. rýn. Tato však ^{již} nemohla udržeti
a proto je prodala již

r. 1662 rýmskému hejtmanu a tajnému rada-
ři Gabrielu hr. Serényimu de Kis-Serény (čti
Gabriel hr. Serény de Kis-Serény.) za 43.000 zl.

R. 1748 koupila abatyše Blazena Sázavská
z tišnovského kláštera od Amanda Serényiho
mexi jinými všemi také vsi Žďárec a Loučky
za 8.000 zl. Ke Žďárce byli výslovně koupeni 23 poddaní.
— Podle smlouvy z 8/8 1748 prodal Serényi tiš-
novskému klášteru poddané a rychty v Loučce,
Štěmchovi, v Nové Vsi, v Lubném, ve Žďárce, ve
Vratislavce a dvory v Přikoníně a Loučce, vše celkem
za 52.000 zl.

Tak se dostal Žďárec pod panství tišnov-
ského kláštera.

Zde se musím ještě zmíniti o Ostrově, pokud tam byl
před bitohorskou bitvou svobodný dvůr, nepoddan-
ský. Dále o zaniklých osadách Holánkové a Terě-
říně.

Ostrov.

První zmiínka o dvoře Ostrově jest z r. 1360, kdy Kišal z Tratislavě koupil od páni z Glodie dvůr Ostrov se 4 lány bez čtvrtky za 28 hřiven.

O Vilému z Čáslavě a Petru z Čáslavě pominu jsem se již dříve při r. 1365.

R. 1481 Markvart z Lomnice koupil od Alše z Heroltic Lubné, z Rikonině 2 čtverky, u Foreši Ryporské 4 čtverky, u Njerdě podsedeck a dvůr Ostrov.

[Od r. 1623 byl dvůr Ostrov společně se Čáslavcem v majetku Lomnického panství a od r. 1748 panství tišnovského kláštera.]

Tyč zjmenovaný Markvart z L. asi dlouho dooru nepodruel a prodal neb daroval jej Hanusovi z Polné, poněvadž r. 1490 zjmenovaný Hanus z P. vložil Staníkovi z Rozjetína Ostrov se 3 lány v desky zemské.

Jiných páruanů o našem Ostrově jsem nenšel.
Holánkov.

Dnes již není ani památky po vsi této, jen list říká zde dosud „ve Volánkověch“. Jest to mírně nakloněná šíř, míšty rovinka s hlubšími přívoami asi 2 km od Čáslavě směrem ke Vickovu. Ani nejmenší památky zde po nějaké vsi, jen pryj před lety v těch místech vyorávali občas nějaké železné nebo kamenné předměty a kosti.

Poslední historický záznam o Holánkově jest z r. 1358, kdy Bohuslav z Vického prodal tu ves ještě s jinými Bočkovi z Kostic (z Kostic), jak jsem se již při Čáslavě pominu.

Osada ta našla asi v husitských válkách, ještě ještě r. 1358 jest o ní zmiínka jako o „vsi „nikoliv“ o „bývalé vsi“. Lid zdejší však věří, že spálena byla Tatary zároveň s Nevěřínem, Rypovem a Kosíkovem, ač naopak řekne se jimi lidé zde tvrdí, že to vše vypálil Žižka.

Ted o těch místech jest vilka spisovatelky Amgy Kroh-Pannurové (č. 60), selská usedlost Kadlecova (63) a krásná vila Flavlov (č. 64).

Nevěřín.

15) Zaniklá osada Nevěřín byla na východ od Holávkova a zanikla asi současně s ním. Tedy jsou tam lesy a pole. Poslední zmínka o Nevěříně jest z r. 1360, kdy Štěpán z Loučky přeměnil Drahomír a Nevěřín s Bohuslavem z Mitrova na obec lechy u Prostějova

Do dob roboty ke klásteru.

Sedláci ze Řádáře, od dob, kdy se stali majetkem klásteru řimovského, byli povinni robotou buď ke dvoru řádkovskému (Ostrov) a k řádkovské panské myslivně, ke dvoru řimovskému anebo až do klásteru. Nerobotovali všichni sedláci stejně, ale podle velikosti usedlosti.

Tak se Řádáře robotovalo podle záznamů vchnosti klásteru z r. 1750:

- 6 sedláků dvouspříčně po celý rok týdně 3 dny a od sv. Jana do sv. Václava ještě 2 osobami 3 dny příst roboty týdně,
- 8 " dvouspříčně po celý rok týdně 1½ dne;
- 4 doňkáři, 1 osoba týdně 3 dny od Václava do Jana a 1 osoba 6 dní od Jana do Václava;
- 4 " , 1 osoba 2 dny týdně a od Jana do Václava 4 dny,
- 2 " , 1 " po celý rok týdně ½ dne, od Jana do Václ. 3 dny.

Robotou povinen byl i rychtář, což bylo jen na málo panstvích, osvobozen byl jen v době úřadování.

Jestli některé stavení bylo zničeno a nové se musilo stavěti, osadník dostal k tomu potřebné dříví z panství lesů a příp. se mu dala i delší lhůta pro postavení nového stavení, podle jeho oblíbenosti se páruje i 2-3 roky.

Při robotě měli o 9 hod. snídani, o 12 oběd, v 5 hod. odpočinek a od Jirího do Václava dostával příst robotník denně půl libry (ani ¼ kg) chleba. Při senozetích a otavách každému sedláci libra chleba (½ kg) denně a 2-3 ~~libry~~ v týdnu po 2 rakouských žejdlících piva (1 l = 3 žejdlíky.) V čas žní každý příst robotník dostával denně ½ libry chleba, ve středu a v pá-

tek 1 libru chleba a 2-3 krát týdně po 2 rakouských rejdlicích piva; pracovali-li u řádářského nebo u říkoninského dvora, dostávali v čas rní příplatek 1 dolnorak. měřici hrachu, 4 měřice rešné (řitné) mouky a 1 měřici obyčejných kroup. Klástei dostávali mimo sobotu třináctou měřici obilí.

Při delších jízdách dostávali i sedláci pro svá spvěření předepsanou a to denně 7 kr a na pár koní $\frac{1}{8}$ měřice ovsu. (1 měřice = 62.4 l).

Pakli připadly svátky, odčítaly se sedláckům i pšim na robotě. Poněvadž za cis. Marie Theresie bylo mnoho svátků zrušeno, mohli v ty zrušené svátky sedláci pracovat doma a ke klásteru povinní nebyli.

Mimo to musili řádářští obyvatelé odváděti své vrchnosti ročně určitý počet slepic a vajec, lískové ořechy, šípkové plody, jalovčinky, sušené houby i hlemýžďe pro kuchyni klásteru.

Doba od zrušení klásteru.

Cisar Joseph II. jako celou řadu jiných tak zrušil i tišnovský kláster 19. března 1782. Ačkoliv přehotné zrušení moderních proudů do církevnictví riskalo Josefu II. učetné množství nepřátel se strany kněží i se strany nerozumných, zfanatisovaných lidí, přece teď potomstvo zehnatí musí ve mnohém císařskému kačivství, u nás hlebně myšlence zrušení klásteru.

Tak řádářský dvůr Ostrov, ke němuž robotou bylo povinnu téměř celé naše okolí, ale který risk zrušen tišnovskému klásteru, byl zrušen a r. 1786 rozdělen tak, aby na každém díle jedna rodina (= Familie) mohla býti řiva; proto i těm dílům říkali „familie“. Ostrov rozdělen mezi 10 familiantů. Z nich 9 familiantů postavilo si svá hospodářství z budov bývalého dvora a to z obyčejného místa, ze sýpek a z chlévu, dále z ovčiny a myslivny (ted Ostrov č. 1.) Majiteli 10. familie (asi šafář nebo myslivec) dovoleno za mírnou cenu koupiti panskou hospodu (řádářce)

(17)
čís. 1). Tak bylo na Ostrově 9 čísel, k nimž do r. 1925
přibýlo 6 domků.

Nově tak vzniklá osada familiantů - Ostrov - do-
stala svůj samostatný katastr, od Žďárce odloučený. Ro-
kem 1786 se tedy osada Ostrov katastrálně odlouči-
la od Žďárce a vstala odloučena téměř 130 let.

Dalším blahodárným následkem zrušení klá-
stera bylo, že obec Žďárec nabyla od kláštera tak za
mírnou náhradu les (obecní) ve Štěrkách; bez zrušení
kláštera snad by dodnes nešla obec svého lesa neměla.
Ke zrušení myslivně (tedy čís. 1) patřil také les u Brab-
cova Amlynu (čís. 50), pak „u Berana“ políčka a na
pravé straně Libochůvky rovněž políčka a louky (tedy
celá Žaklavská louka s Rojetínem). Tyto pozemky byly
pověčeny tišnovskému panství, jeho občanským ma-
jitelům - a parcelovaly se a rozprodávaly až někdy
po r. 1870, kdy si lesy ty, pole i louky rozkoupi-
li rolníci^{z obce}. To se stalo, když v Tišnově obnoven byl
pase klášter Porta podi (Brána nebe) a to r. 1861;
panství to koupil německý pauenský klášter s Ma-
rientalu v Horní Lužici v Německu. (Proti jeptišky
přišly až r. 1901.)

Při zrušení kláštera r. 1782 patřily k němu 11-
jerd, Dosoňohy, Bělč, Borací, Březina, Bráhonín, Drá-
sov, Glájek, Hradčany, Jamný (č), Jilmoví, Komín,
Něm. Hučnice, Horní a Dolní Loučky, Lomnička, Lub-
čice, Nová Ves Tišnovská, Olší, Ochoz, Rohordec, Ríko-
nín, Serkovice, Škrýje, Štěpánovice, Střemchoví,
Soatoslava, Víska, Tratislávka, Vřechovice, Předkláste-
ří, Kahrádka, Žďárec, Želerný a město Tišnov;
celkem 92^{35/64} lánů v ceně 286.609 zl 15 kr.

R. 1798 dány statky ty do nájmu Vilému šl.
Mundymu v dedičný nájem za 15.302 zl 25^{3/4} kr,
ale již r. 1799 byly mu statky ty vládou prodány
za 277.179 zl 35 kr (554.358 K rak.)

R. 1802 Vilém šl. Mundy přikoupil statek svordec-

ky, ale pak jej sloučil s Neveřím.

(18) R. 1821 syn Vilemír Jan st. Amrudy prodal tionsov-
ský statek. Bedřichu nob. páru z Wittinghof-Schell-
-Schellenberg. Po Bedřichově smrti držela dědičství
vdova. Ludvíka.

Rok 1848 donesl národům rakouským ústavou
(konstituci) a zrušení roboty, přinesl slavný zá-
blesk svobody národům i sociálně knězevým
sedlákům a vůbec venkovu.

Z r. 1848 má také obec Žďárec svou prosemkovou
knihu, německy psanou.

Paměťhodné události do února 1926.

R. 1848, doba zrušení roboty a vyhlášení ústa-
vy; u nás asi minul klidně, není žádných pamá-
tek ani vzpomínek na rok ten.

R. 1865 lehlo popelem stodola u Žedviček č. 16.

R. 1866 byli zde Prusáci. Chovali se při ke zdejšímu
lidem slušně. Někteří polovci jeli s nimi na přepěť,
tak na př. Frant. Balák až do Holína v Čechách.

R. 1870 byla velká ^{bída na jaře} ~~neuroda~~ zde. Nebylo ani píce
pro dobytek. Lidé lájali větve se stromů a tím krmili
dobytěk i sami si to varili. Jzdili až k českým hran-
nicím ^{pro brambory} a byli rádi, když za druhé peníze aspoň sou-
dek jich dovezli. (Soudek = $\frac{3}{4}$ měřice). A to vše násled-
kem neurody 1869.

R. 1873 postavena nová dvoutržní obecná škola
(čís. 8) nákladem 5.600 zl, k čemuž zemský výbor
přispěl podporou 600 zl r. m.

R. 1884 padaly ve Žďárci kroupy rolemi lískovým oříš-
kům a napadlo jich tolik, že z velké části zničily úrodu.

V. 1886 utopil se v mlynské struze Eduard Va-
lík, synáček mlynáře č. 9

R. 1889 utopil se v rozvodněné Libochůvce u bro-
du pod Klusákovým mlynem č. 10 žerňák Harold z Po-
jetína. Jel do Brna s masem a měl na voze nalo-

řeno 11 telat. Silnice ještě teukráte nebylo, proto vjel do proudu a utonul, i telata a pár koní.

(19) R. 1890 ^{oběsil} ~~utopil~~ se v "Dubánci" Jan Štarka.

R. 1891 veliký požár v Ostrově, vyhořely státhy Pokorného a Baláka a Ližkova stodola.

R. 1891 postavena III. třída obecna a nová chodba nákladem 3085 x 05 kr. r. m.; při kopání rákladů se našly zde popelnice a kosti.

R. 1893 jaro a léto velmi suché.

1. listopada 1896 přikena okr. hejtmanství v Tisnově.

R. 1900 přikena nový hřbitov

R. 1901 bleskem zapálena chalupa F. Baláka č. 37

R. 1903 vyhořel Klusáček mlýn č. 10; byl založen.

3. čimence 1904 sjezd hasičské řupy č. I. ve Žďárci.

28. května 1905 bylo zde birmování; biskup hr. dr. Hluzn.

R. 1906 při bouřání obecna pastoušky č. 28 zabit srtivšími se srámy Kalou František z Ostrova.

R. 1907 v létě uderil na Ostrově blesk, shořely dvě stodoly, Štěpánková a Suchomelová.

R. 1907 na místě bývalé pastoušky (č. 28) postavena nová budova, v níž umístěna obecna kancelář, záložna, četnická stanice s byty, 1 třída obecna školy a soukromý byt. Budova stála 28.000 K, ač rozpočet na ni byl 20.000 K.

R. 1907 rozšířena škola o pobočku, jež umístěna v novostavbě č. 28.

R. 1908 započato se stavbou spojovací silnice Žďárec - Pojetín - Vidonín.

Koncem ledna 1909 objevovala se po několik večerů na západ. nebi kometa s úctným dlouhým ocasem. Fětší však ještě poruch způsobila kometa Halleyova, která se měla v noci se 17. na 18. května srazit se zemí. Bylo srtiti jen před západem slunce náderní pádání meteorů. — R. 1910 utopil se Ant. Klusák, syn mlýnáře č. 10

R. 1911 přikena nový vodovod z Kozlí do Žďárci, stál asi 2.000 Kč; vodovod jest dlouhý 1000 m, srubky po 4 K.

(2) R. 1912 připojen Ostrov ke Žďarci i katastrálně.
R. 1912 dokončena stavba silnice k Vidonínu, za
počátku r. 1908 v délce 3 km 900 m a stála 68.894 K.

(Státní subvence 2000 K, zemská subv. 2000 K, Žďárec
11.853 K, Rojetín 3516 K a silniční výbor 49.525 K.)
Jen samotný most přes Libochůvku stál 14.876 K.
Přidu dodaly obce zdarma, ale musily ji částečně
od majitelů odkoupiti. (Rozpočet na silnici byl přes 14.000 K)

R. 1914 postavena nová kašna na návsi za 700 K.

28/6 1914 zavraždění v Sarajevě následník trůnu
rak. František Ferdinand se svou chotí Žofíí z Florenbergu.
To byl signál k světové válce, která konem července
vypukla v přímou pochodu.

R. 1915 vyhořela chalupa Aud. Chmelíčka č. 39, nebyl
pojištěn.

R. 1915 proklamace o sětičné chleběm a j. potravin
nami. - Konány různé sbírky na válečné účely. - Ve
škole „organisovány“ na vedení učitelů a farářů a zá-
hů „pomocné sbory“ pro pomoc rolníkům ve kře, pro
hlídky v polích proti polnímu pychu a pro hlíd-
ky požárové; rovněž i pro vojenský výcvik.

R. 1916 dražota rapidně roste, začíná schová-
vání potravin i j. předmětů (řikali „křečkování“), sku-
pování jich a řetěrové obchody jimi. Tokovým vydři-
duchem - obchodníkům řikali „ketási“ (z německého
Kettchändler.) - Na účely válečné sbírají se nejen
peníze, ^{ale i} semená lípová a travní, řaludy, bobovce, ka-
štany, houby, kopřivy, lesní plody, dražé kovy, od-
padky složené a cinové, hadry atd. Propagují se vá-
lečné půjčky a válečné pojištění.

R. 1917 zemřel starý císař Franz Josef I. a vládu
nastoupil Karel Habsburg Poslední s chotí Žitou. -
Dražoty a ketási rapidně přibývají. Přibývá i přis-
nosti k upisování vál. půjček a ke konání ruz-
ných sbírek. - Oslavy anovudobytí rozbité Gorice. Záči
podarování dřeváky (10 žáků) - Soupis zásob potravin

21. 5. 1917 zemřel otravou krve zdejší řidič učitel Ka-
rel Vářejka.

(21) 3. 6. 1918 birmování; biskup Sluzn.

R. 1918 drachota dále rapidně stoupá a přibývá
také různých vydrůdeků. 19 pšenice prodávána již, ale
tajně, až za 1000 K! - Vojenské реквизиice. *)

28. 10. 1918 prohlášení naší samostatnosti, prohláše-
ní svobodné československé republiky. Zde 29. říj-
na lampionové průvody. Jásot. Drachota klesá, vydrů-
dchové berradní. Berradní i austrofilové.

21. 12. 1918 přijíždí první náš prezident T. G. Ma-
saryk do Prahy na hrad, po 300 letech opět český
vládce, vládce svobodného českého státu. Prvnímu
té radosti cítíme až sem. Vždyt od doby krále Ji-
říka řádný panovník český s takovým nadše-
ním, láskou a dětskou důvěrou nebyl národem
tak vítán jako první prezident Čsl. republiky.

R. 1919 kolikování peněz 19. března. - Drachota
opět rychle stoupá, ketasové opět jakoby se rojili. -
Vojenské реквизиice. - Odebirání zbraní v domácnos-
tech. - Při pronajímání luk se utrhlo za tři-
vu až 500 K za 1 míru (= 19 a)

R. 1920 3. května uhodil blesk do obecné školy,
kde byla válečná náhrážka bleskosvodu, natropil
v štědách, na chodbě a na ráchodě na omítce mno-
ho škody a venku v boudě - od svodního drátu
5 m vzdálení - zabil řidičovu učitelu psa.

R. 1920 4. byl soupis a odhad majetků dle
stavu před válkou a po ní. - Slet sokolský v Pra-
ze. - Zde založeny tělovýchovné spolky "Sokol" a
"Orl".

27. listopadu 1920 zřízena zde měšťanská škola
a umístěna prozatím v nové radnici (čís. 28),
za kterýmto účelem postupně místnosti upráv-
něny.

1921 1. února sčítání lidu.

22) R. 1921 byl velmi suchý, celé léto téměř nepršelo. Ale když se na podzim vřáceli pouťníci z Trnova (v káři), bylo velmi kima a pláňbanice se snehem.

Toho roku 22/6 zemřel kostelník a děkan Ludvík Leiman; jedním z nejstarších učitelů byl o naší obec! Jeho rádkem a přičiněním vzkročil se hasič. sbor, založen a zpořádaný, postavil obecní vodovod, silnice k Vidonínu a j. a j. Cest jeho památce!

(kapal Labouř)

R. 1922 12. června první pohřeb ve Žďárci dle obřadů církve českoslov.; zemřela Fr. Laborová, učitelka. — Počasí celé léto opět velmi suché.

R. 1924 15. dubna zahájena první pravidelná autodoprava Žďárec - Tisnov; soukromý podnik J. Svobody. — V létě oslaveno 160 let trvání obecní školy. — Zima 1924/5 velmi mírná, celou zimu nesněžilo ani nemrzelo, ba ani nepršelo. Až 8. března teprve přišel první mráz a sněh a trval do 15. března.

R. 1925 11. května prudce mračen a večer se prohrály hráze libochovského rybníku. Prává voda zaplavila celé údolí Libochávek. Byla černá noc. Voda přišerně hučela. Elektrická světla Valíkova mlýnu (č. 9) se přišerně odtrácela v bouřicích, černých vlnách. Najednou shasla — voda strhala hráze, postavily se stroje. Jen hasičské pochodně a svítilny míhaly se po březích zuřící řeky. Hasiči i občerstvo pomáhali zachraňovati z ohrožených stavení dobytek. Najednou na mostě přes Libochávku povolilo zábradlí, lidé s mostu se rozprchli a — rrup! Železný most se křítíl do černých hlubin. — A ráno hrůzná podívaná: pole i louky v celém údolí zničeny, míšy zejí rokle, které by celý dům pohltiti mohly, písek, kamení, ba i celé balvany rauesly vše. Dourky poškozeny, někde odnesla voda chlévy, kůlny, stodoly, podemlela stavení. Odnesla i dobytek. Dcerám z Jerábkova mlýnu ve Vidoníně odnesla voda ze stavení celou jejich výstavu. Mlýnské stropy jsou všude srovnány se zemí, s pečivěm, stromy polámaný, odneseny. Řeka míšy vyryla si nové koryto a změnila svůj tok. Lesy zuřely. — Pro posouzení

predkosti a síly vody poznamenávám, že voda odnesla z hráze meriborského rybníku betonový balvan 10 q těžký a doválela jej až k Jerábkovu mlýnu ve Vidomíně.

(23) V září 1925 byl zde na Slavově ceremoniál p. presidenta generál Hoppe návštěvou a účastnil se i výletu u Sapiánkova mlýna.

21. září 1925 při pohřbu F. Valouška z Lubního našly se při kopání jeho hrobu na hřbitově blízko kostnice kusy dvou popelnic.

13. ledna 1926 v noci vyhořela kůlna Tom. Kalý čís. 34 a s ní autogarage řidičské autodopravy J. Svoboda, a 1 autobus. Škoda přes 100.000 Kč z části hrazena pojistěním.

1. března 1926 zahájila provoz autobusem autodopravní společnost Chmelčák - Hornárek.

* *

Ve světové válce se žďarci padli: Babička Josef, tov. dělník, Balás Augustin, roln. syn, Balás Tomáš, krejčí, Brychta Bohumil, rolnický syn, Glavdát Josef, listonoš, Janda Frant., tovární dělník, Klusák Josef, obuvník, Malouš Antonín, ^{obuvník} studující, Ing. C. Melichar Petr, studující, Sule Antonín, kočí, Tichý Frant., krejčí, Zeman Frant., hostinský a řevník, Žák Alois, dělník.

Zajatci - nelegionáři: Krušal Tomáš, úředník bankov., Klusák Antonín, obuvník, Kosta Rudolf, ~~státní~~ kemský režisér, ~~Fráňa~~ Fráňa Josef, roln. syn; dále Jakeš Pavel, řevník, Kosta Josef, dělník.

Legionáři: Brábec Frant., syn mlýnáře, Hrdlička Josef, studující, Štěpánek Frant., roln. syn; dále Jaros Frant., rolník, Pokorný Jan, stětel.

Drahota následkem války. *)

Za války od r. 1915 olna drahoty přivěrně rostla. Stát chtěl nějakým způsobem drahotě čelit, proto navrhoval vydání váni přebytkůných zásob, které se pak zase měly za průmě-

*) Zapravo hl. dle poznámek m. Jos. Reháčka v kronice obecní školy z té doby.

(24)
jené ceny prodávati potřebným spotřebitelům. Proto nařízeny soupisy zásob, rolnáři polních plodin. Proti lichvářským cenám nařízený státem nejvyšší přípustné ceny t. ro. maximální. Když lidé nechtěli dobrovolně zásob vydati, nařízeny реквизиce často i za asistence vojáka. Pro spotřebitele vydány rolnáři poukázky s ústřížky na určitou ^{dárku} pro týden a měsíc mouky, krup, chleba; doile masa, cukru, kávy, petroleje, tabáku atd. Listkům těm předávali „-enky“: chlebenky, cukřenky, tabáčenky atd. Stát dal do prodeje mouku kukuřičnou a mouku - rolnáři černou směs nechlutnou t. ro. „vární mouku“. Ale to vše nepomáhalo: na jedné straně várnáhal se bída a hlad, na druhé straně hromadily se silené risky.

Bez -enek, pod rukou, za horrozní ceny bylo k dostání všechno, pro chudáka byla jen typická odpověď: „Nemáme, všechno nám rekvirovali!“ A tak nešťastné matky porlední košili prodávaly, aby na venkově pro děti koupily nebo za košili vyměnily trochu mouky nebo bramborů. Prodávalo se buď výměnou za tabák, oděv, nádobí, stroje anebo za silené vysoké peníze. Vypravuje se o jedné zdejší sousedce, že úpěnlivého prosbučka z Brna odbyvala: „Dějte nám gramofon, co se naň přebírá (mínila klavír) a dostanete mouky i brambor!“ - U mlynáře Valíka ve Třatislávce neměl při nikdo mletí jisto. Mlynář ten byl tím pověstný, že mnohý rolník doverl k němu bez povolení úřadu „na černo“ mletí, ale víckrát se s ním neshledal. Při všechno komise rekvirovaly, přišly při na to - a rekvirovaly i pytle! Ochrany proti tomu nebylo, sám rolník byl by pro to hrestava. Právni ochrana zde také svízela, jmenovaný mlynář měl jako „koupeny“ všechny úřady politické i soudní, v Třimorvě i v Brně. Nahromadil velice jmění, ale za málo let po válce celé to vylichvářené jmění přišlo v ni več a rodina téměř k řebrašské holi -

Nejvyššího stupně dosáhla drahota v r. 1918. Byly si-

se státem stanoveny ceny maximálné, ale za ně nebylo možno téměř ničeho koupiti nebo jen stěrka. Prodávala se hlavně "pod rukou" za ceny úžasně vysoké. Tak stálo zde ^{pod rukou} (reži) 1q 600 Kč, pšeniče 700-1000 Kč, oves 400 Kč, žitná mouka 800 Kč, pšeničná 1500-2000 Kč, brambory 250-300 Kč, ^{1kg} brambora 50-60 Kč, 1 vejce 1-2 Kč, ^{1l} mléka 3-4 Kč; pártek selat 500-1000 Kč, kráva za 10,000 Kč nebyla řádnou věcností a rovněž tak i pár selských koní za 90 tisíc Kč.

Ale dražota byla i v kapeckém sborí, ně kde darilo se těm, kteří odkácáni byli jen na svůj stálý peněžitý plat měsíční, který se v ten čas pohyboval od 400-1000 K měsíčně.

A jak rapidně dražota stoupala, tak nepatrně pas po válce proti tomu klesala; stoupala po desítkách a stech korun, ale klesala po haléřích -

Starostové obce.

Pokud paměť sáhá, byli ve Lďárci ti to starostové obce:

F. Malouš okolo r. 1860, byl na čís. 18; obchodoval s kovářskými pami a byl jednou s kroupami v Dalešvicích u Lnojma. Tam se rozstoual, a když mu bylo poněkud lépe, nechal se naloviti na vůz, vzal opatě do ruky a jel. Konec však někam k Brnu doverly - mrtvolu.

Frau. Borkovec	od r.	?	do	1876
Tomáš Kala	"	"	1876	" 1882
Josef Koba	"	"	1882	" 1888
Tomáš Klusák	"	"	1888	" 1889
~~Josef~~ Tomáš Hrušat	"	"	1889	" 1898
Flynek Hrušat	"	"	1898	" 1901
Tomáš Hrušat (po druhé)	"	"	1901	" 1908
Vilém Valin	"	"	1908	" 1912
Josef Klusák	"	"	1912	" 1919
Tom. Kala	"	"	1919	" doposud

Škola.

Škola byla založena jako farní škola za císař. Marie Theresie r. 1764.

(26) R. 1764 vyučovalo se na chalupě u řádinků č. 5. - Při-
školeny byly obce Žďárec s Ostrovem, Rojetín, Václavka, Vies-
kov, Nová Ves Tisnovská (čili Rýpovská) a Lubný (Lubné); také
docházely děti ze samoty, patřící k Nové Vsi Kúrinské.

R. 1765 přístavba jednotřídní školy dřevěná v č. 4.

R. 1796 postavena na farském pozemku nová škola
ní budova ř. 8 - jednotřídní.

R. 1873 postavena na lomečím místě nová škola
dvoutřídní. Nová Ves Tis. a Lubné se odškolily, aby nemu-
sily na novostarbu platit.

R. 1891/2 rozšířena škola na trojtřídní a přístavena
nová třída, kabinet, chodba a nové páchody.

R. 1907 přístavba při III. příde pobočka a umístěna
v nově postavené radnici č. 28.

R. 1912 pobočka stabilizována a škola upravena jako
čtyřtřídní.

R. 1920 přeložena zde měšťanská škola smíšená
a umístěna v radnici. Postupně vyřezány z bu-
dovy všechny úřady a tato odevzdána jen vyučova-
cím účelům. - Toho roku redukována čtyřtřídní
škola obecná opět na trojtřídní.

Správci škol zde byli a) na obecné škole:

1. Hlaváček Josef	1764	-	1767
2. Rosendorf Kathias	1767	-	1771
3. Kerpěváček Josef	1771	-	1775
4. Oderský Vincenc	1775	-	1781
5. Kerpěváček František	1781	-	1784
6. Jelišek Páslav	1784	-	1785
7. Drušik František	1785	-	1786
8. Loserický Jan	1786	-	1792
9. Chlumský Tomáš	1792	-	1794
10. Loserický Jan	1794	-	1796
11. Nemec Gabriel	1796	-	1798
12. Katiška František	1798	-	1799
13. Lebgott František	1799	-	1806
14. Lermý Josef	1806	-	1838

- (24)
15. Ivorčák František	1838 - 1854
16. Grb František	1855 - 1889
17. Šira Antonín	1889 - 1908
18. Günther Josef (výpomoc.)	1908 - ²³ / ₂₃ 1909
19. Vavřík Karel	²⁸ / ₂₃ 1909 - ²³ / ₅ 1917
20. Zimáková Marie (výpomoc.)	2 měsíce 1917
21. Reháček Josef (výpomoc.)	1/8 1917 - 1918
22. Labor Jan F.	1/9 1918 doposud.

b) na měštánské či občanské škole ředitelé:

1. Štraka Kethoděj 1/4 1920 - ³⁷/₄ 1923
2. Procháčka Karel 1/2 1923 doposud.

R. 1926 (1. ledna) byli zde tyto učitelé: a) obecná škola: Kadlecová Ludmila z Král. Pole, Pohanková Božena z Hýředa a industriální učitelka Dosedělová Berta z Hor. Louček; b) měst. škola: Pokorný Jan z Tisnova, Brabec Jan z Tisnova, Kusil Alois z Rašova. - Řídící učitel Jan F. Labor je z Brusperk na Odraosku, ředitel Karel Procháčka z Tisnova.

Postavení učitele do r. 1873 bylo hrozné. Učitel byl vlastně službou fary. Z počátku XIX. století máme různé merrány příjmy řáděckých učitelů. Tak dostával zde učitel počně 15 měřic pita (xri) a tehdejší ceně 18 zl. couvenění měny, 15 měřic sádla v ceně 14 zl. 24 kr. c. m., koledy 4 zl. c. m. z kostelní pokladny 40 kr. c. m., ze školního fondu 7 zl. 12 kr. c. m., nejisté stoly 4 zl. c. m., školního 25 zl. c. m. a 2 ¹/₂ sáhů dříví a 2 zl. c. m. = 25 ~~zl.~~ m. Louček, všech příjmů řáděckého učitele za rok byl tedy 98 zl. 16 kr. c. m.

Býl proto učitel nucen ke výdělkům jiným, jež velmi ponižující. Chodil po koledě (po „lepší zebro-
tě!“), šumáril po svatbách a po hospodách, dělalov
kostelníka i hrobáře, varháničil, píсарil v obci, při
visitačních hostinách posluhoval „pan učitel“ s kostel-
níkem při stole „velkým párním“, ba vyponičal
si i nádenickou prád u sedláků a na pauském.
Teprve zákony z r. 1869 vymauly školu z pod-

ruči ctkve, osamostatnily ji a učinily učitele alespon
poněkud svobodnějším člověkem -

(13)

Kostel.

Kostel řáděcký jest prastarého původu. Dívá tu-
siti, že byl postaven na místě bývalé pohanské mod-
litebny. Aspon nerovná poloha kostela to ukazuje:
mírně hluboká údolí, kdysi obklopen hustými, vě-
kovečnými hvozdý a na západní straně jeho
láhne se pohanské pohřebiště, jak svědčí o tom
četné nálezy popelnic a kostí.

Pověst vypravuje, že kostel založil Prěmysl x Vieri-
kova před svým odchodem do Sváté země. a že dal
jej proto postavit do údolí, aby prý měli k němu ze
všech osad s kopce a z kostela domů do kopce. - Jiná
pověst vypravuje, že dal jej vystavět nahore ve Žďáru;
ale co se přes den vystavělo, to prý přes noc bylo sneseno
dole u řeky. A to se opakovalo několikrát, až rakla-
datel pochopil, že duchové předků přejí si mít kostel
ten mezi sebou. A tak postaven chrám ten v údolí.

Z nynější podoby kostela jest těžko souditi na
jeho stáří, jelikož jest neurčitého slohu, jen okna
jsou čistě gotické. Věš kostelicka je nízká s malým
řeckokatolickým dvojítm křížem. Těd jsou na koste-
le 2 tyče bleskosvodové. Nad hlavním vchodem bý-
val prý dříve ruátí letopočet, jehož však třetí část
byla málo zřetelná; bylo tam napsáno MCCV (~~1205~~),
anebo spíše MCDV (1405). U vchodu do kostela bylo
znáti něco vyto ve velicím (snad náhrobním) kameni, je-
ho 3 přičky z šebíkem; byl to asi rbytek erbu pánů x Vieri-
kova. V jiném kameni jsou ruatelný ještě stopy něja-
kého kesání; byl prý to náhrobní kámen s reliefem
sochy rybíře. Erb pánů x V. jest dosud ruatelný na kameni u Boží hrobu.

R. 1794 byl kostel zpusošěn a na rokax a náklad
patrona kostela Mundyho obnoven.

R. 1853. byl kostel opravován.

R. 1899 prusou starý hřbitov u kostela a 1900 postaven
nový na farním pozemku ve výměře 22 a.

(29) R. 1925 v klenbě malován kostel vně i uvnitř
nevkusnými barvami, volně nepřirozená modř stro-
pu přímo kříží. Hřbitovní řetě około kostela omítána.

Na věži jsou 3 zvony z 16. a 17. století. Jsou přebně
laděny. Nynějšímu faráři Filipu Mackovi podarilo
se zachrániti tyto zvony před rakouskými rekvizičními
komisemi, které ve světové válce sbíraly všude zvony,
kotly,bleskorodová vedení, měděná, hmoždíře atd.

Varhaníkem býval dříve vždy místní učitel. Pro-
ním varhaníkem z povolání jest od r. 1908 Ant. Borkevec.

Fara řádářská jest pastora. Vystředalo se na ní
do bitvy na Bílé hoře celá řada kněží různých vyznání;
byli zde katolíci, kalíšníci, Čeští bratři i evangelíci.
Pokud byli pány Řádáře páni z Holoubka a páni
z Kravář, byli zdejší kněží presentováni opatem
řelivského kláštera. Ve druhé polovici 16. století
bylo již celé okolí evangelické, poněvadž se zde
již r. 1571 připomíná evangelický kazatel na fa-
ře, Jan z Dobrauřníka. Fara zůstala evangelickou
až do bělohorské bitvy, od kdy počalo pronásle-
dování nekatolíků. Že však smýšlení nekatolické
dlouho ještě tajně zde žilo, svědčí velká ob-
liba ke husitským kalichům, které doposud jako
ondoby možno přiti zde na různých křížích
jest i ve soukromých domech, na př. na čís. 23.

R. 1464 v pátek před sv. Duchem měl zdejší fa-
rář Nikuláš soudní př. s Václavem Trnškem z Roje-
tína a Štíberě, což tento neprávem zachrňuje faráři
desátly ze svého dvora. Farář si při tom stěžuje:
„Žaluje, že mi desátly pobral častokrátě sobě volně
ze svého dvora, jěšto muě a kostělu mému přislu-
šějí, nemaje k tomu práva.“

R. 1511 žaluje zas řádářský farář Bartoloměj
pána Vrátku z Lomice, že si Dřívata přivlastnil

30

4 osadníky a mlynáře, kterého řádarecký farář dostal darem od páni z Víckova. Za náhradu řádá farář 100 kop grosů. Také řákuje, že Vrástov dvořák z Lubného zdráhá se faráři zaplatiti dlužnou částku za 2 roky.

R. 1528 tentýž farář řákuje Jana z Pernštejna, že mu nezaplatil 7 kop gr. desátku za 2 leta z jeho dvora ve Víckově. Zároveň řákuje také Jana Bulu z Bořitova pro 20 křiven za neodvedený desátek od něho a jeho 3 sedláků z Rojetína.

K. louiská far-
je dával každý
usadlik 10. snop
2 kura a 6 vajec

Po bělohorské bitvě 1620 byla zde fara zrušena a jako filiálka přidělena farě v Dolních Loučkách a to od r. 1620 do 1763, kdy byla zde zřízena expositura, pak r. 1785 lokálka, r. 1858 fara. Od znovuzavedení katolické víry u nás 1620 spravovali louiskou faru i zdejší exposituru většinou řešholní kněží.

Patronát zde měli do r. 1748 páni z Lomnice a od r. 1749 do zrušení kláštera 1782 tišnovský klášter. Posledním farářem, prezentovaným abatyší tišnovskou, byl Anselm Kosovský z Kosova. Zrušením kláštera měl patronát fary náboženský fond, r. 1799 prodávem panství tišnovského světský jeho držitel a konečně opět klášter Porta coeli jako majitel panství.

Matriky počínají od r. 1769, pamětní kniha jest z r. 1804. Posledními duchovními zde byli:

- 1 Maříček Václav 1844 - 1853
- Švoboda Jan 1853 - 1862
- Sušický Hubo 1862 - 1863
- Kolář Karel 1863 - 1866
- Mica Adolf 1866 - 1886
- Bláček Pavel 1886 - 1895
- Zapletal Simeon 1895 - 1912
- Kacek Filip 1912 doposud.

Desátky do r. 1799 byly odváděny do Dob. Louček a od r. 1800 na faru řádareckou a to z obcí Žďárec,

Rojetina, Vichova a Viaticlavky. Desátky pozůstávaly z pšeni-
nice, žita (xži), ječmene a ova. Desátky byly rušeny
a vybaveny r. 1850 na výbaou 195 zl 19 kr z kapitálu
3906 zl 21 kr.

Poštovní úřad.

Poštovní úřad jest zde již velice dlouho. Není pa-
mětulka, kdy byl úřad ten u nás založen. Dříve spo-
jeli mezi zdejší postou a Tisnovem obstarával pěší
posel, později jezdil poštovní omnibus. Koravec Žďá-
rec - Tisnov, od zřízení železné dráhy Tisnov - Křebecký
Brod, od kdy z Koravce začali jezditi na Rožínku, jezd-
ní pošta Žďárec - Tisnov (soukromý podnik) a od r.
1924 autobus Žďárec - Tisnov (majitel Jul. Svoboda.)

Právě tuto dobu jedná se o zřízení telefonu a příp.
i telegrafní stanice ve Žďárci.

Nynější poštmistrovou zde jest Božena Zema-
nova z Hermanova.

Četnická stanice.

Četnická stanice byla zde zřízena 1. května 1894
a prvním velitelem stanice zdejší byl strážník
Kláš Wolejnick. Dříve sem docházivali četníci z Dou-
bravíku a z Tisnova.

Stanice byla původně v hostinci u Dusíků č. 1,
od r. 1907 v nově postavené radnici č. 28 a od r.
1922 u Dabíků, čís. 29.

Nynějším velitelem stanice jest vrchní stráž-
ník František Novotný a má k ruce 2 strážníky.
(Stanisl. Hadaš a F. Stejskal.)

Chudinský fond.

Chudinský fond byl založen r. 1917 k podpoře
místní chudiny. Má teď jmění 3.500 Kč. Jest spravo-
ván obecním starostou.

Tím jsem vyjmenoval všechny zdejší úřady a veřejné instituce.

(12)

Statistika.

R. 1926 má osada Žďárec 70 a osada Ostrův 15 domovních čísel, má tedy obec Žďárec celkem 85 domovních čísel. Obě osady tvoří od r. 1912 opět jednotnou politickou i katastrální obec.

Dle sčítání r. 1921 p. jest zde obyvatelstva a) dle národnosti:

Žďárec:	413	Cechů,	4	Němci,	4	ciroremci,	421	celkem.
Ostrův:	87	"	0	"	0	"	87	"
<hr/>								
Obec Žďárec:	500	Cechů,	4	Němci,	4	ciroremci,	508	celkem:

b) dle náboženství:

Žďárec:	480	řím.-kat.,	1	evant.,	8	českoslov.(husit.),	2	bez vyznání,	421	všech
Ostrův:	86	"	0	"	0	"	1	"	87	"

Obec Žďárec:	496	řím.-kat.,	1	evant.,	8	českoslov.(husit.),	3	bez vyznání,	508	všech
--------------	-----	------------	---	---------	---	---------------------	---	--------------	-----	-------

Katastr má 591 ha, z toho 355 ha polí, 23 ha luk, 4.03 ha zahrad, 45 ha pastvin, 129 ha lesa a 35 ha stavební plochy, řek a potoků, cest a neplodné půdy.

Statistika dobytka. 1. ledna 1926 zde bylo koní, ovčáků, krav, telat, koz, vepřů, hus, kachen, slepic, psů, koček, včelstev.

Poloha.

Žďárec má pochopně typ horský. Zde možno spatřiti stráně, srázy, úzká údolí, rokle, skalní stěny i klidné nahorní rovinky. Pro porovnání rázu zdejší krajiny podíváme na porovnání několika výšek nad hladinou mořskou.

Tak na pr. vršek na silnici nad kovárnou č. 70 k Vratislávce jest vysoký 470 m a tedy právě tak vysoký jako Hvětnice (470) a Šberky (470)! - Špilberk pod Hoškovem 343, žďárecký kostel 409, hrad meriboršského rybníka 457 (tedy téměř o 50 m výše našeho kostela), hrad Vichov 437, na Vápenicích u Rojetína 502, kříž u Vratislávky 515, Trochol u Vrat. ^{"Děvčák"} 530, Štránice - Vrošky (triangulární bod) 538 (tedy téměř o 130 m výše než náš kostel a téměř o 200 m výše než Špilberk pod

Košicovem. J. Krušova hora a Olši 554 a kostelní les u Olši 554; nejvyšším, však viditelným odtud kopcem jest Kraví hora nad Pavlovicemi, 605 m.

Obecní budovy.

Kde jest teď měst. škola v radnici, č. 28, umístěna, tam do r. 1906 stávala obecní pastouška. Teď vlastní obec tyto obecní budovy:

- 1.) čís. 46 v Košli, stará dřevěná chatič, bydlí tam 2 rodiny, hrobník a obecní hajný;
- 2.) čís. 28, radnice, teď měštanská škola, postavena r. 1907, stála 28.000 K předválečných;
- 3.) čís. 51, obecní kovárna, postavena r. 1898; teď tam kovář nebydlí, zato jest tam teď v přízemí hasičské skladiště nářadí a byl ponocného, v prvním poschodí postovni úřad s byty.
- 4.) čís. 65, ohudobinec, postaven r. 1921 a stál 24 tis. Kč. Bydlí tam 4 rodiny.

Spolky.

1.) Nejstarším spolkem byl čtenářský spolek Metodějův, založen r. 1893 nadučitelem A. Širou a farářem Zapletalem. Měl svou knihovnu. Za sluhou tohoto spolku vyřezány všechny obecní stráně a okraje luk v Úhřetě i pod rybníkem ovocným stromovím, jehož již mnoho nedbalostí dnešních hospodářů vyhybnulo. Založen se od r. 1893 do 1910. — Trebas spolek měl mnoho odpůrců, především teď výsledek jeho činnosti, když obec tráví každoročně slušné peníze na ovčec. — Spolek se rozjel po odchodu obou zakladatelů.

2.) Sbor dobrovolných hasičů založen r. 1894. Jeho účel jest vyřezán nejlépe heslem: bližnímu ku pomoci! Vlastní teď 1 stříkačku, pracovní oděv pro činné členy a výbroj, slavnostní kroje, 3 kbelíky a 220 m hadic.

3. července 1904 konal se zde repní sjezd I. kupy.

Členů jest teď činných, přispívajících a čestných, 1 členka. Představenstvo: starostou jest Jos. Vecera, rol-

nik, náčelníkem Tomáš Kala, rolník, jednatelem
Frant. Kopriva, rolník, pokladníkem Frant. Babička,
rolník, vzdělavatelem Jan Labor, řídící učitel.

(34) 3.) Tělocvičná jednota „Sokol“, založena r. 1920. Úkol
Sokola: vychovávat cvičením těla i ducha pravý,
hrdiný český národ, řídící se heslem francouzské
revoluce, rovnost, volnost, bratrství! — Sokol nemá
své místnosti ve Lítáři. Cvičí částečně v třídě obecní
školy, částečně venku. Cvičí členové i děti, muži i že-
ny. Mimo tělocvik pořádá divadla, hudbu a pěvec-
ké produkce, nepolitické přednášky, pochodová cviče-
ní, zábaory. Členů 95.

Činníci r. 1925 byli: starostou Jos. Jakeš, rol-
ník z Větislavky, místostar. Tomáš Valík, mlynář, náčel-
níkem Frant. Valík, mlynář syn č. 2, náčelníci Ludmila
Kadlecová, učitelka, jednatelem Jan Brabec, učitel,
pokladníkem Frant. Valík st., mlynář č. 9, vzdělavatelem
Jan Labor, řídící učitel a předsedou pořadatelského od-
boru Karel Procházka, ředitel měst. školy.

4.) Jednota čsl. „Orla“, založena r. 1920. Účel:
Pěstěním těla vychovávat občane a bojovníky říms-
kokatol. církve a také i národa. — Má svou míst-
nost v soukromém domě. Cvičí členstvo, dorost, děti
oběho pohlaví. Mimo přednášky tělocvik pořádá
divadla, přednášky, besídky. Členů

Činníci: starostou Ludvík Kopriva, rolník,
jednatelem Frant. Jírdný, domkář, pokladníkem Fran-
tisek Kala, rolník, náčelníkem Hynek Patloka, rolnický
syn z Víckova, náčelníci: Stejsánková z Ostroně,
vzdělavatelem Filip Kacek, farář.

5.) „Lidová jednota“, organizace k podpoře
politické strany lidové, založena na podzim 1919.
Členů 20. — Předsedou Frant. Kopriva, rolník, jed-
natelem Frant. Jírdný, domkář, pokladníkem Frant.
Babička, rolník.

6.) Republ. strana čsl. venkova, polit. organi-

sace, kaloz. r. 1918. Nejeví však úplné řádné činnosti. d. čim. dopletky s
zásluhou mí. Jos. Gřet
hera

(77) 7.) Spořit. a kaloz. spolek ve Žďarce, kalozný r. 1895 na podkladě Raiffeisenových kalozen. Jest sed v soukromém domě č. 33. — Členů 151. — Pokladniční obrát p. 1925: vkladů 1,015.000 Kč, výpůjček 400.000 Kč, rezervní fond 8.200 Kč. — Předsedou Tomáš Kala, rolník, předsedou dozorní rady Josef Pokorný, rolník, pokladníkem František Borkovec, sedlák.

8.) Místní osvětová komise, zřízena p. 1919. Účel: šířit osvětu v národě a pomoci tak učiniti náš národ vzdělaným a šťastným. — Místnosti nemá. — Porádá nepolitické přednášky a kurzy. — Činnosti: předsedou Jan Labor, řídící učitel, jednatel František Balas, obchodník, pokladníkem Vladimír Šimek, rolník.

9.) Knihovní rada řídí a spravuje knihovnu obecní. Jest to osvětová komise s učitelkou Kadlecovou Ludmilou a s učitelem Janem Brabcem. Knihovna jest Kadlecová Ludmila. Knihovna má 200 svazků. Jest umístěna v měst. škole.

10.) Katolická „Omladina“ byla zde založena p. 1906 za tímto účelem jako poutě (1919) lidová jednota. Rozšla se ve válku.

11.) Rybářské družstvo pro Žďarec a okolí, založeno p. 1921 tehdejší řed. měst. školy Keth. Strakou. Účel: racionelní chov ryb a rybolov. Členů 13. — Předsedou a pokladníkem Frant. Valík, st., mlynář č. 9, místo-
předsedou Jan Labor, řídící učitel.

Obyvatelstvo.

Dle posledního sčítání lidu jest ve Žďarce 508 obyvatel. Ti se velikou většinou žijí zemědělstvím, ale mimo ně jest zde ještě dosti úředníků, živnostníků a živenců. Tak jsou zde, 8 učitelů, 1 kněz, 3 četníci, 1 poštov. úředník, se 3 živenci, 1 cestář, 1 pauský hajný, 1 porod. asistentka, 1 varhaník; 4 obuvníci, 4 krejčí, 3 stoláři, 1 kovář,

1 sedlář, 6 obchodníků, 2 hostinské, 2 řezníci, 4 mlynáři, 2 konce. autodopravy, 2 svačleny, 1 količ, 2 tabáčníci, 1 výrobce hraček, 1 kapelník. Živnostníci mají také celkem 37 zaměstnanců, pomocníků a učňů.

Jednou týdně přijíždí sem ordinovat lékaři dr. Benš a Tišnova.

(36) Žďárec má také svou muzikantskou kapelu.

Na dřívějších dob obchodovalo se zde mnoho, škroupami; jezdilo se vozy s vinou až ke Lnojmu i hluboko do lech. Také se od nepamětna prodávalo a vozovalo kolí (šipané tyčky) k vinu do jiz. Moravy nejvíce do Hl. Věstonic.) V kolím ojedinele jezdívá se doposud. Výnosným sed jest také obchod dřevem (dlouhé dřevo, praxe na želez. dráhu, řezivo.) Jsou zde 2 obchodníci s dřívím. — Do nedávných let pásávali zde pastýři dobytek, kozy, kory, husy.

Nejstarší r. 1926 zde žijící osobou jest Vít Kadlec, 87 let; ještě služe kámen na stěk. Před 6 lety zde zemřela Marie Novotná 98 let.

Ve Žďárci býval dříve rychtář. Posledním rychtářem byl Melichar Tomáš na rychtě č. 15, kde se doposud rod Melicharův drží. Bývala tam také kovárna (poslední kovář Vářejka) a nálev kořalky a piva.

Starou panskou hospodou byla hospoda čís. 1. Na té hospodě připomíná se okolo r. 1848 majitel nějaký šid Rubel, jemuž hospoda úplně shořela i s velikými působami zboží, že se stal úplně zebřákem.

Z nejstarších dosud jmců jmen jsou Borhovec, Brusát, Klusák, Kala a Kosa.

Na s. od Žďarce pod Holánkovem byla r. 1907 postavena na skvělém břehu nad Bobrušskou villa a nazvána Havlov. Jsou to velmi vkusně a nejvíce prakticky zařízené budovy se zahradami. Hlavní budova má pěknou jídelnu s rozkošnou vyhlídkou do údolí Bobrušky směrem k Holánkovu mlýnu a na

Koškov - a celou řadu místnosti. Ostatní budovy jsou opět byty a pak chlévy, prádelná, autogarážě atd. R. 1925 postavil na Havelově sluneční lázně pro ultrafialové paprsky, Havelov postavil iux. Václav Havel, architekt z Prahy, majitel a budovatel paláce, Lucerny". Po jeho smrti r. 1921 stala se majitelkou vdova po něm Emilie se svými dvěma dcerami. V jejich nepřítomnosti vede správu Havelova řed. "Lucerny" Richard Baláš, bratr Emilie Havelové, bývalý solista národního divadla v Brně; jest oratelským ro-
dákem. - Havelov stal se také významným básníkem, je-
sem v čas války také dojížděvali členové pověstné
"Maffie". - R. 1922 zřízena lidová radiová stanice, první vna hor.
^{leho druhu}

Nedaleko Havelova postavila si rodinný domek na místě býv. překenné vilky spisovatelka Anna Kroh-Pamurová, vdova po Lesníku Krohovi. Jest ruda-
mou spisovatelkou (česky i německy) z oboru theosofie
a okkultismu, jakož i překladatelkou z němčiny
a francouziny a bojovnicí za křesťanská práva, absti-
nentsví a vegetarianism. -

Na bránu pak památku jménu rodin, které
pde ve Zdárci 1. ledna 1926 byly, uvádím je podle
čísel domovních, napřed Zdárec, pak Ostrov:

- Čís. 1. Frant. Kala, dříve Dusík; nájemník Šilhová ka-
rie, 2. Štěpán Kadlec, 3. Valík Tomáš, dříve Buchal a
Medek, 4. Komárek Vilém, 5. Pokorný Josef, 6. Melichar O-
tekar, 7. fara: Kacek Filip, 8. škola: Labor Jan F., 9.
Valík František, 10. Klusák Josef, 11. Baláš Josef, 12. Dvo-
řák Frant., dříve Haurík, 13. Borkovec František, 14.
Krušat Ludvík, 15. Melichar Janoslav, 16. Brychte Anto-
nín, dříve Babiška a Čedviček, 17/48 Zeman Ludvík
dříve Splechte, nájemce Kaly Frant., 18. Věcra Josef, dře-
ve Kalouš, 19. Klusák Josef, 20. Chmelíček Frant. dříve
Krušat, 21. Šimek Vladimír, dře. Krušat, 22. Záb Anto-
nín, 23. Sysel Cyrill, 24. Janada Jan, 25. Kala
Frant. dříve Kola, 26. Krušat Frant. dře. Baláš, 27.
Krejcar Josef dře. Valín a Sysel, 28. měšťanská škola:

Procházka Karel, 29. Babička Frant. dr. Augustin, 30. Koto Frant., 31. Klusák Ignác, 32. Jaroš Frant. dr. ^{ndjém. Svoboda g. lino.} Balás, 33. Borkovec Jan, 34. Kala Tomáš, 35. Kopřiva Ludvík dr. Kaba a Kadlec, 36. Kala Alois, 37. Jakes Pavel dr. Balák a Vorejka, Valík, 38. Jídrný Frant., 39. Chmelíček Ant., 40. Borkovec Tomáš dr. Brykta, 41. Habán Mst. dr. ^{Brykta} Klusák, Babička 17/42 Zeman Ludvík, 43. pauska' hájovna (dr. Kalo-
 lova usedlost): Rouca Jakub, 44. Kopřiva Frant., 45. Polihal Cyrill dr. Kopřiva, 46. Chudobinec: Borkovec, Kopřiva, 47. ~~Kalša~~ Josef dr. Balás, 48. Hrdlicka Frant., 49. Klusák Frant., 50. Drabec Tomáš dr. Suchomel, 51. Kovárna: Zemanová, ^{Dr. Klusák Jo.} 52. Vojta Antonín dr. Janda, 53. Kolesa Ant. dr. Balás, 54. Balás Frant., 55. Koto Tomáš, 56. Pech Frant. dr. Günther, 57. Klusák Ant. dr. Babička, 58. Jídrná Marie dr. Hvalát a Kopřiva, 59. Záb Josef, 60. Šarha Jos., 61. Borkovcová Annelie dr. Balás, 62. Pokorný Jan nájemce, maj. Valík č. 9, 63. Kadlec Frant. dr. Kroh, 64. villa Slavob: Balás Richard, 65. chudobinec: Záb Jan, Záb Frant., Zábová A., Brodecký J., 66. Procházka Frant., 67. Štursa ^{Frant.} majitel Suchomel Ant., 68. Zemanová Marie, 69. Krohová Anna, 70. Záb Richard.

Ostrov: čís. 1. Balabán Ant., 2. Balák Tomáš, 3. Lečava Jan dr. Pokorný, 4. Suchomel Jakub dr. Borkovec, 5. Štěpánek Frant., 6. Štěpánek Fr. ml., 7. Čížek Frant., 8. Čížek Jos., 9. Kala Frant. dr. Sebek, 10. Kalon Jan, 11. Zavadil Frant., 12. Koto Frant. dr. Kadlec, 13. Holčec Jan, 14. Baláková Marie, v nájmu Zwilling Václav, 15. Kotová Antonie.

Správa obce.

Obec řídí starosta, obecní rada a obecní zastupitelstvo. Jim k vůči pak jest finanční komise.

Občané volí 15 členů obecního zastupitelstva a 8 náhradníků. Z členů se pak volí starosta, jeho

náměstek a 3 radní. Zastupitelstvo volí také finanční komisi, která rozhoduje a dobrovolně podává o všech příjmech a výdáních obce i o jejích rozpočtech.

(39) Ke poslední volbě p. 1923 zvoleni tyto občané:

a) obecní zastupitelstvo:

starostou: Tomáš Kala, rolník,	ob. starší: Vlad. Šimek, rolník
náměstkem: František Valík, mlynář	" : Frant. Babička, "
radními: Josef Klusák, mlynář,	" : " Koba, "
" : Josef Pokorný, rolník,	" : " Kala, "
" : Antonín Balabán, rolník,	čl. finanční komise:
zastupitelstvo, Jarosl. Melichar, rolník	předseda: Ludvík Šraus, rolník,
(ob. starší): Antonín Drychta, obchodník,	člen : Tomáš Valík, mlynář,
" : Frant. Kopřiva, rolník,	" : Frant. Borčovec, sedláč,
" : " Balabán, obchodník,	" : Richard Žák, kovář,
" : Tomáš Borčovec, obuvník	" : Frant. Kala, rolník
" : Frant. Chmelčák, rolník	" : Jos. Krejcar, "

Žďárec byl do nedávna úplně odříznut od světa. Vystavěním železniční dráhy p. 1905 (Tisnov - Žďár) utichl i ruch na poldějsí silnici. Na dráhu vůde bylo daleko, cesta odtud do Brna, třebaž jest to jen až do ovitřního města 37 km, byla pro našeho občana hotovou událostí, o níž měl příležitost kolikrát vykládati, eo zatím ^{do Brna} na př. k Prahy nebo až k druhého konce kraje cestování vlakem bylo proti nám hračkou! Pouze řemnici jezdili a dovedl jezdí pravidelně týdně do Brna. - Teprve p. 1924 zásluhou Julia Svobody dostali jsme se k světu blíž, když tento přes celé řady nepřijemnosti a překážek rávil díl zde pravidelnou autodopravu. Jeho příkladu následovali jiní podnikavci, z Tisnova již rozjíždějí se autobusy všemi směry a od 1. března 1926 máme již i ve Žďárci druhou společnost pro autodopravu.

Povaha našeho lidu.

Povaha našeho lidu jest přirovně klidná a konser-

vativní, málo hloubaví. V naší obci není politických těv-
nic, hádek a soudů vyjma u několika fanatických
jednošlivců. V době voleb na pš. se občané poháštějí,
poragitují si, ale po volbách nas usednou k jednomu
stolu a jsou si zase sousedy jako dříve. Tak se
děje i když sem přijdou řemeslní stráci politické
s úmyslem porostvati občany a pak v kalných vo-
dách lovit.

(43) Pokud se týče poctivosti a mravnosti, platí dopo-
sud o Křárci (až na hříchy za světové války) slova, jež
napřel Urbánek v kněžce Tisnovsko: „Poctivost a
mravnost má dosud kořeny velice pevné a otec sa-
kládává si na tom, když restáruur máře svým dě-
tem říci: O náš dům neravadil. posel od soudu a-
ni četník; kraj světa nesmí se o vašem otci říci
krivého slova!“

Lid touží po vzdělání, proto rde do roka tolik di-
vadelních představení a přednášek, proto občané
kdejší téměř jednohlasně hlasovali pro zřízení mě-
stánské školy kolejší r.p. 1920.

Vady jisté části obyvatelstva jsou porívání lí-
hových nápojů a karban. Proto, poláště v dřívěj-
ších dobách, přišli rde lidé na mizinu, pozbyli
i svou usedlost. Ještě asi před 30 lety se rde koná-
valy t. r. „obecní hromady“, buď u příležitosti pro-
deje lesa nebo najímání poremků atd. A tak se
dalo rabiti prase nebo dvě, koupilo se piv-
a koralky a celá dědina vesele hodovala, až
mnohdy i celou obecní brábu prohodovala. Jeden
pdejší starosta tak „prohromadoval“ i svůj grunt
a za vděk musil vzíti nískou chaloupečkou a
vádenickým chlebičkem.

Zvyky, pověsti, pověry a říkadla.

a) Zvyky. - Dříve bývalo rde dosti veselosti při
různých slavnostních příležitostech, v hody, svatby,
křty atd., ale již téměř po nich ani památky. Za-

vědí sice na př. Lokol sem „vinobraní“ ale to jest slavnost cizí, pětáková sem v teplejších krajích:

① Zato stínání berana, které hlavně pořádá hasičský sbor v hody na podzim, jest již domáctější. V květně jede rychtář s koněly, obléčení v šaty v rokoka a ra ni mi jede písař a kat, případně i drábi. V kočáře mají osvěněného živého berana. Na místě, kde jest postavena „mája“, po dlouhých říkáních a čtení ortelu, chystá se kat stíti mečem beranovi hlavu, když v tom přiválá na koni jezdec mávající nad hlavou papírem a volající: „Pardon!“ Donese milost beranovi a beran jest zachráněn. A teď začíná tanec. — Za měsíc se pak „mája“ kácí a v licitaci (dražbě) prodává. Kácení máje se oslaví opět tancem.

Kderto jinde se slavějí máje před 1. květnem, v našem kraji na podzim, dříve v t. ro. „císaršské hody“, teď ve „václavské hody“.

② svatbě se katahuje cesta. Ještě před nedávnem to dělávaly i selky, teď již jen chudí ženy. Blahopřejí novomanželům a všem svatebčanům rozdávají kořálky nebo limonády. Jsou pak svatebčany obdarovány. Pokud katahovaly selky, nakoupily si pak za vybrané peníze jídla a pití a oslavovaly svatbu. Teď to mají chudé ženy pro své rodiny. — Před svatbou bývají pravidelně tři ohládky s karatelný. Po 3. ohlášce se ~~—~~ čísta s ženichem hosty. Svatba bývá doposud pravidelně v kostele. Nalo doposud bylo zde případů t. ro. civilních svatek, totiž v okres. politické správě. Když jsou novomanželé serdání, odjíždějí kočářem nebo autem do domu rodičů nevěstinych, kde se odbyvá hostina. Když se má nositi na stůl polévka, vezme „řečník“ v kuchyně přichystanou starou mísu a nese ji jakoby nesl polévku, kelopýtlne a mísu upustí na zem. Kuchařky jej pak zřehnou a nosí samy. Rečník také dříve vyjíval před jídlem k společné modlitbě. Při pivě řeči

nik přijíjí novomanželům, po něm družbové a družičky
(U) i ostatní hosté a pak sobě navzájem. — Podle toho, jak
jest svatba okázalá, trvají ty radovánky u nevěstinych
rodiců do večera nebo i 2-3 dny, kdy zase osta-
ní nebo odjíždí se k rodičům ženichovým a u ho-
dování se pokračuje. Meritem obvyčejně hraje hud-
ba a tancí se, obvyčejně v hospodě. U nás již neby-
vá jižních svatebních rozkuků, ale ve Vratislavce ještě
doposud k svatební hostině přijíždívá s muzikou
— obvyčejně harmonika táhací — směšně ustrojený vůz a
na něm sedí zid v kaftanu a cylindru, s pejzry a pytle
na zádech, baba s dítětem (x hader) a různě ustrojená cha-
sa. Baba vejde k ženichovi, dává mu s křikem a různ-
nými posunky dítě, které prý spolu měli a žádá zapla-
cení alimentů. Zid zase nevěstě prodává periny a
plce za ně pytel dukátů. Smlouvají se k potěše hostů.

Masopust se u nás ještě dosti bujně oslavuje.

V pondělí a úterý ^{ostatkové} masopustní chodívají „maškara-
di“, jeden den ženy, druhý den mužská chasa nebo na-
opak. Chodí různě směšně ustrojeni, s muzikou,
obvyčejně harmonika, kytara a pod. Vybírají po do-
mech na večerní muziku pro hudebníky. Či se
vybere více, za to si pak panimámy „popřejí“.

6. ledna chodívají trii králové, ale od nás ni-
kdo, přicházejí až ze Stražku.

Na sv. Řehoře 14. března chodí „Řehoři“, ale opět
sem přicházejí ze Stražku. Mají papírové čepice, papí-
rové páry a za nimi dřevěné „sable“ a zpívají.

Pálení čarodějnic. Večer před 1. květnem „pálí se ča-
rodějnice“, ranějí se totiž filipozalubské ohně na
kopcích a vyharují se zapálená poměta do výše.

b) Na pověstě, vyjma ty, o kterých jsem se již zmí-
nil dříve (Tiskov, hostel atd.), jest kraj náš dosti chu-
dický, ale přece některé jsem zachytil a zde poruče-
návám:

Na ~~sv.~~ od kostela nad mlýnem č. 10 jsou xuatelný

43

ještě sbytky nějaké zbraní, lidé tam říkají „na Hrádku.“ Vypravou je se, že ještě za pohanských dob šel tam rytíř a jeho statky i lesy byly pak spáleny křesťanským vojskem, a celá rodina vyhubena. Jen syn a dcera se zachránili na Stečkově. Vojsko vedl prý moravský král Vratislav a na památku jeho zničení zde pohani založil v sousedství ves, kterou nazval po sobě Vratislav. Po čase byl prý ještě jed-
~~nou~~ hrad ten, ale již menší, vystavěn, ale nebylo prý v něm štěší, jakoby kletba nějaká visela na něm, ač byl na dobro opuštěn a rasel. Jen hromada balvanů po něm zůstala. Ale jsou prý tam dosud skryté sklepy a chodby. Podle Hrádku šla dříve hlavní spojovací cesta Doubravka, Víckov, Žďárec, Rojetín a dále k Kevřovicím. U té cesty na poli (nyči Kadlecovo) stávala někdy kovárna. Kovář ten náhodou jednou našel sklepení a v něm zlatou podkovu, meč a různé předměty. Ale něco ho dolekalo, že s hrůzou utekl, sklepení naházel a odstěhoval se do Rojetína. Teď se o sklepení tom neví. ~~Čas~~ na noci, když šli lidé ze mlýna, slychávali krásné rouky se shromá proti Hrádku. To prý zlaté podkovy tak roonily. — Když ještě na mlýně o. 10 byli Borkovcovi, měli tam také dva sousedé z Rojetína. Jeden odesel dříve a cestou mu napadlo souseda poštrašiti. Nad Hrádkem vylehl na strom a čekal. Ale najednou vidí od Hrádku bílou postavu, přišla ač pod strom a volně rostla stále výše do vě-
~~st~~ Sou sed se tak ulekl, že pustil se stromu a spadl. Jeho soused jej pak našel pod stromem v bezvědomí, sám však ničeho neviděl.

Nasé okolí bylo častým jevištěm bojů. Také hrad Víckov byl častěji obléhán. Téměř v každém sta-
vení zde měli nějaké památky, meče, oslechy, šípy, koule železné i kamenné a j. Ale koncem XIX. stol. prý zde chodili nějakí „agenti“ a všechny ty staro-
řitnosti skoupili. O hradu Víckově se tvrdí, že byl dobýván Tatary, ale marně, a Žičkou, který hrad porbo-

řeb. Poshradi až k Safiánkovu mlýnu, se jmenuje (49)
Tábor. Pod hradem nedaleko stavu jest hromada ka-
merů balvanů a v jednom z nich jest zřetelný, asi
15 cm. veliký otisk, jakoby se obtantud vyloupil hladký
nějaký předmět. To prý je „Žižkův palec“, to prý na di-
kou své síly umáčknul svůj obrovský palec do kamene.

Jednou jeli z Víckova vsi křtítel a jak byli v Koz-
lí, zjevila se jim najednou před koňmi černá ^{černá} dítě
zaplakalo a v tu chvíli zmizelo.

V Kozlí, mezi Vratislávkou a Víckovem, bývala svě-
týlka (bludička) jednou šel vratislávskej občan z Vícko-
va domů a nesl trochy. Uviděl za sebou světýlka. Mys-
lil, že za ním někdo jde se světlem. Zavolal na něj -
a již tu byla světýlka. Občan se schoval pod trochy, ale
světýlka tak po trokách skákala, až je rozbila. Občan
šel pak domů bez trochů.

U silnice k Borkům, již se vratislávskými hrani-
cemi, stojí po pravé straně bílý kámen a na něm vy-
tesán je kříž. Tam prý byli rabiti dva řevníci. - Dle
jiné verze jeden druhého zabil. Ke kamenu tomu kolem
půlnoci připídívá bílá paní v kočáře, bílé koně,
bíle oděný kočár, ale má černou čepici a okolo kočá-
ru pobíhá obrovský černý pes. Objedou kámen a
pas přiserne spřáčení míří směrem k Víckovu. - Dle
jedné zprávy toto zjevení se ukazovalo před lety i ve
křížeminach hradu Kozíkova. - U jmenovaného kří-
že velikého toho černého psa viděl také otec vratis-
lávskeho p. starosly Klavírka, ještě žijící. Jednou jel
otec p. Balákové z čís. 37 na noc k Borkům, také uvi-
děl na silnici naproti tomu kříži ležeti černého psa a
švihl jej bičem. Ale měl co ujednat, pes ránil očima
jako pšavé uhle a hnal ho až k Borkům. Jistý ob-
čan, ^{adejší} který bráka u chodil do Koziborů za nevěstou,
stoupl si v noci před ^{u Borků} deštěm pod strom, když
najednou vidí, jak s lípy nad ním slézá černá
postava. Hnala ho až k Vratislávským hranicím,

řív. Poshradi až k Šafářkovu mlýnu, se jmenuje (49)
Tábor. Pod hradem nedaleko stavu jest hrnada ka-
merů balvanů a v jednom z nich jest zřetelný, asi
15 cm. veliký otisk, jakoby se obtantud vyloupil hladký
nějaký předmět. To prý je „Žižkův palec“, to prý na di-
kou své síly umáčknul svůj obrovský palec do kamene.

Jednou jeli z Víckova vsi křtiti a jak byli v Koz-
lí, zjevila se jim najednou před koňmi černá ^{černá} dítě
zaplakalo a v tu chvíli zmizelo.

V Kozlí, mezi Vratislávkou a Víckovem, bývala svě-
týlka (bludičky) jednou šel vratislávskej občan z Vícko-
va domů a nesl trochy. Uviděl za sebou světýlka. Typ-
lil, že za ním někdo jde se světlem. Zavolal na něj-
— a již tu byla světýlka. Občan se schoval pod trochy, ale
světýlka tak po trokách skákala, až je rozbila. Občan
šel pak domů bez trochů.

U silnice k Borkům, již se vratislávskými hrani-
cemi, stojí po pravé straně bílý kámen a na něm vy-
tesán je kříž. Tam prý byli rabiti dva řevníci. — Dle
jiné verze jeden druhého rabil. Ke kamenu tomu kolem
půlnoci přijedivá bílá paní v kočáře, bílé koně,
bílá oděný kočí, ale má černou čepici a okolo kočá-
ru pobíhá obrovský černý pes. Objedou kámen a
pas přiserne spřáčení míří směrem k Víckovu. — Dle
jedné zprávy toto zjevení se ukazovalo před lety i ve
křížem inach hradu Kozíkova. — U jmenovaného kří-
že velikého toho černého psa viděl také otec vratis-
lávskeho p. starosy Hamřika, ještě žijící. Jednou jel
otec p. Balákové z čís. 37 na noc k Borkům, také uvi-
děl na silnici naproti tomu kříži ležeti černého psa a
švihl jej bičem. Ale měl co ujeděti, pes rářil očima
jako pšavé uhle a hnal ho až k Borkům. Jistý ob-
čan, ^{adejší} který bráka u chodil do Koziborů za nevěstou,
stoupl si v noci před deštěm pod strom, když
najednou vidí, jak s lípy nad ním slézá černá
postava. Hnala ho až k Vratislávským hranicím,

keďe zrušela. - Jednou v zimě na jasné noci šli od Janovic vratislávsky starosta Frant. Šaurík a soused F. Duchomel. Bylo тихо, úplně bezvětří. A najednou ve sněhu úplně bez příčiny stáhl se šustot, jakoby ^{spolo nich} tam rych- le jechli. Vranavni se na tam a při tom se ozýval přisěrný dupot. Zohledli na sebe, des popadl oba a ve chvíli byli na silnici, kde bylo úplně тихо. Hrácou by- ti oba z pocení a rychle spěchali domů, ani na přisěrný kríz se neohlédli.

Jednou na Kozlím oral u lesa koč. Přišla na ním div- voženka a povídala mu: „Pacholečkovi udělej mi lopatisko a já ti udělám koláčisko!“ Pacholek ji doma lopatu u- dělál a druhý den jel zase orati. Divvoženka si přišla pro lopatu a donesla mu na to tak veliký koláč, že kočí jej jedl kolik dní a stále byl čerstvý.

Kde bydlí teď Kopřivovi čís. 35, tam kdysi byd- leli Kadlecovi. Na jejich půdě strašilo. Jeden nebojácný člověk šel tam spat. Ale když usnul, začalo ho to píchati, už se probudil a dal se do křiku. Když to nepřestávalo, utekl.

Na Ošrově čís. 2 bydlel kdysi Štěpánek, tam ta- ké strašovalo; každou půlnoc na tmě něco púcházelo, podívalo se na spící a ras to odešlo na sín. S tam to smutně rabučelo jak kráva.

U Lířku č. 8 na Ošrově byl Melichar a ten šel jednou p Kůvanova. Nad Chrástku viděl veliký jalov- —. Nacpal si dýmku a chtěl si ji pod jalovcem ra- přáliti. A jak sedá, najednou vidí, že to není jalovec, ale obrovský černý pes s ohnivýma očima.

Jak jest u Ošrovu Kalovo pole, je tam u sil- nice bílý kámen. Tam byli rabiti dva vandrovni.

V lese v Borovinách stojí kříž a tam každý den o půlnoci chodíová černá haní se přem se modlitó.

U Rikonína k Zubněmu jest kaple. Tam vždy okolo půlnoci skákal okolo ní rajíc. Jeden sbělec byl tam napěkané. O půlnoci se rajíček objevil, lo-

Ke Volánkových na cestě nad vilkou „forteinou“ zjevuje se v noci krátká kláda, kterou a ni kúel mužů ne- hne; právě o půlno- ci síví se od ní přisěrný smrad. (Podal p. Jan. Melichar, robitk ze Zláne.)

47

vec palicil, střelil, ale netrefil. Něco ho uhodilo tak prudce přes ráda, že se svalil a pak unánel k Říkon.

(46) Do Sokolí a do Spálsk se utíkali vždy lidé, když v okolí ručil nepřítel. To prý až z Tišnova sem lidé přišli se ukryti a poschovávat, kde svůj majetek. Z těch dob prý jest ve Spálských rakopáno mnoho pokladů. Ale i po loupežnicích, kteří se tam často zdržovali, jest tam někde mnoho pokladů. I ve válce 30ileté se tam Tišnováci ukryvali. (Historické).

Za Urbany u cesty z Rojetína k Lubenské lávce jest vedle cesty posazen kámen a do něho vtesán krůček. Tam byla přepadena kárliovým ramitnutým milovníkem nevěstiny a jeho druhý přepadena svatba a všichni svatečiané porabijeni. — Dle jiné pověsti je svatba v rimě na saních, ty dostaly smyk a celá svatba se pod straní pabila.

Za Rojetínem k ^{Nihornu, Lubínem,} ~~Rojetínu~~ (řeka se „na Plachtách“). Prý tam pabila matka dítě cípy od plachty.

Jednou ve Vidovině byla svatba kovářova. Stará kovářka nemohla se dlouho svatby z kostela dočkat a začala klnout a celou svatbu proklínati. Ale svatby se nedočkala. Všichni proklínání skameněli. Doposud je tam vidět zklameného koně, vix a lidi.

V Drakovině, kde bydlí kartínkovi, strašilo. Každou noc o půlnoci se tam na stole ukazoval pes černý. Přišel velebný pan z Olší a okno vykopil svěcenou vodou, ale nepomáhalo to. Tu jeden odvárlivec vzal pušku a šel si tam v noci počíhati. Když o půlnoci se opět pes na okně objevil, chtěl ten člověk střeliti, ale v tom ho někdo uderil pěstí přes ústa, že se lekl a utekl. Nikdo pak v tom domku nechtěl bydlet, až po letech se tam zas kartínkovi nastěhovali. Strašidlo se ztratilo.

Na Koravci byl lakomý hrobník, který vykopával

hroby samostatnějších lidí a mrtvolu okřídlat. Jednou
chtěl tak sloupiti domněle mrtvého člověka. Otevřel
hrob a rakev, ale najednou mrtvý vstal a milého hrob-
níka objal tak srdečně, že hrobník leknutím vypustil
duši. (44)

Za starých časů byly zlodějské a loupežnické skrýše
hlavně nad Hlavňovicemi čis. 12 se skrání, pak nad Porto-
ratorým mlýnem, ve Spálskách a v Lokoli, ted' Lochorské
skále; nyníjší Pestráv mlýn v lubenském Borku býval
prý loupežnickým.

c) Pověry. Když je krupobití, lidé berou tři kroupy a
dávají je do kamen; pak jim krupobití na poli neustá-
dí. — V bouři se rozsvětlují hromičky, t. j. svíce S. úmora
v kostele posvěcené, aby jim do stavení neuhodilo. —
Když se blyšká, nemají se lidé dívat do oken, aby je
blesk neastihl. — Na Velký pátek se otvírají poklady.
Kdo je chce dostati, musí okolo sebe udělati svěcenou
krídou kruh, aby zlý duch neměl k němu moči. — Když
se, pálí čarodějnice (1. května), dávají se ke chlévům
halourky z bíry. Světlice se vytroupují svěcenou vo-
dou na všechny čtyři strany, rovněž i chlévy a okolo
stavení, aby čarodějnice neměly přístupu. — Když o svat-
bě přichází nevěsta domů, než překročí práh, dávají
jí překrožiti pecen chleba, aby viděla, jak bude štedrá.
Také jí dávají překročiti pometlo, aby doma měla vždy
čisto a hojnost štěstí. — Na duhu se nesmí ukázat pr-
st, poněvadž by vypila prst a on by uhnil. — Če-
li některá řeuska se postavili sousedce, aby jí krávy
nedojily, vezme před slunce východem plachtu, táhá
jí po sousedčině orosené louss a říká: „Pojd, mlé-
ko, sem, pojd, mléko, sem!“ nebo „Pane bože, muč vše-
cko a jim nic!“ Tak se všechno mléko vypije do té
plachty a krávy nedojí. — Přeběhne-li rajíc přes cestu,
znamena to neštěstí. — Z domu ~~musíme~~ vybrociti
vždy pravou nohou, abychom měli štěstí. — Když se
dere přeč, dávají brky do cest, že se pak husy dobře

daví. — Dříve dávali pšenič byliny svítit a pak je dávali kravám do pití, aby hodně dojily. — Kdo se v pátek směje, bude v neděli plakat. — Je-li silný vítr, jest se někdo oběsil. — Vykládáme-li něco a kýcháme k tomu, jest to „věrná pravda“. — Rozrype-li se sůl, bude mrzutost. — Sorbí-li koho nos, bude se alobit. — Sorbí-li koho dlaně, dostane psaní. — Škocí-li na ruku blecha, přijde penize.

Nejvíce pověr je na Štědrý večer: Kdo se celý den postí, uvidí večer plátě prasátko. — Kdo večer porlopne zdravý ořech, bude dlouho žít, kdo prázdný, brzy zemře. — Touhé se slévá olovo a podle podoby ~~se~~ slitiny se soudí na osud. — Překrájejí se například jablka: tvoří-li jádra křídla, věští smrt do roka, čistá hvězda štěstí a zdraví, porušená hvězda nemoc. — Děviata také třesou berem a volají: „Třesu, třesu ber, onvi se mi pes, s které strany štěstí jest!“ S které strany se pes ovce, odtamtud přijde řenic. — Je-li na štědrý večer hodně hvězd, jest přístiho roku hodně brambor. — Na štědrý večer se dává drubeři, a kohoutovi a krocánovi, česnek, aby byli živější. — Na štědrý večer házejí také přes hlavu boleť; komu se obrátil špicí ke doerím, přijde z domu do světa, komu se obrátil patou nebo jinak, zůstane doma. — Chasa pouští skořápky ořechové na mísu s vodou a když skořápka vodu přeplave, čeká chasníka cesta přes velikou vodu — ocean.

d) Rikadle. Vykulují-li děvčeti spodnička zpod sukničky, říká se, že má „delší všední den než neděli“. — Kdo nosí stále stejné šaty, říká se, že je má „jak na hátek, tak na svátek.“ — Když se někdo moc lékne, zůstane „obeduch“. — Kdo upřemě kouká někam, „čučí, jak vrána na nová vrata.“ — Když se ozývá šlupa, to „valáškovy trůbě přivolává jiné počasí.“

Vratislávka byla do nedávna (ještě koncem 19. století) pověstná tím, že tam téměř celá dědina kradla. Nebylo jisto na p. ani brány nechat u cesty na poli ležet, ještě, když vratislávští ^{by} celou neodnesli, vytloukli ^{by} jí a spon hřeby. Ve Vratislávce byli ^{kdysi} celého okolí nejnebezpečnější zloději, pytláci i zháři. Tenkrát se jim smáli řáděři:

„Ještě kůrka na beranu,
již raclávoši pijí na nů!“

A neobtěžte se ještě farář Měra rád prý dával hádanku: Tentýž farář: Proč jsou hvězdy nad Vratislávkou vysoko? „A odpovídal: „Kdo jest ve tv. Kdyby byly níže, jistě by je raclávoši ukradli!“ — Ale jediný spoved- o dnešní Vratislávce již to neplatí, jest tam již teď novdy, liroj? — Kristus lepší krev, jsou tam pouze 2 nebo 3 starousedlé rodiny a i ty jsou již krevně smíšené, zlepšené. na křtí a cesty.“ (Podal p. J. Poppiel, rolník z Vratislávky)

Vickovské rase naši škádliovají, že do Vickova se chodí „prý“ a říká se: „Prý je do Vickova!“ rolník z Vratislávky

Ujerským se rase vysmívají, že v Ujerdě na pout vědy krmí dráteníka a toho pečeného předkládají hostům. Před poutí je řáděři škádliovají: „Už je drá- terník vykrmený?“ lidé „škopí“ Radmoverským

A o Deblíně se vypráví, že tam mají moc rádi řepu. Největší prý vědy schovávají a na svátek sv. Barnabáše v noci ji napíchnou na hůl, chodí s ní po zahrádě a xpírají: „A ty vaty Barnabáši, zachovej nám řepu naši, aby rostla tak velká, jak tady ~~ne~~ napíchnutá!“ „kolománie“, že tam dříve vy- pátili a prodávan- li kolomax- (Podal p. Ant. Brychtý, rolník ze Žďárce).

* *

*

Ve Žďárce mluví se spisovnou češtinou, jen starší vplétají ještě do řeči hodně dialektu a to řáděři horácký, ostroušský dolácký dialekt. Pro příklad, jak vyhlíá nářečí horské a jak dolské, ranname- návám časům budoucím dle Urbánka:

a) horsky: „Dej chodile Pán Jexis se svatém Petrem po světě, šle polem, hde hakorít sedláck posíval hrách;

a hned ho ceste zastavile se ho něho a Pán Jexis poví-
dá: „ Sedláče, proč sijes ten hrách hař k cestě? Dej ti
ho lidi bodo tchat!“ „ E nešt, dex bodo mět lidi
ce tchat, bodo mět he jě.“ A mjel.

50 b) dolsky: Anurí ledi sò pudubní dētum ner-
omněm: he vuni bele a sò nevic sami sčestò svj-
mo na překážko, hale nescò tuhu řič a přexnat
se k tumo, a prutu vinijò a tuhu řeši puvodce
všehu dubrijho a reptajò pruti Otci a Stouřiteluvi
svjmo a pruti módrymo řičeňo bořimo.

Pro rolaštnost místní pornameňovám, kě ři-
ká se zde „ ten jablon, ten hruseň, ten prutě, ten
ker, ten bot“ místo správného „ ta jablon, ta hruseň,
ta prutě, ta kra, ta bota“ - a naopak zase se
říká „ ta jetel, ta mája“ místo „ ten jetel, ten máj.“
Jména trati.

Upravám do konce února 1926 pamětní kni-
hu a pro etymologickou rolaštnost připisují ještě
jména trati u Žďarce:

na Habrem, na Ovčáče, na Padělkách, na Občeděch
(obecní), pod Šberky, pod Vroky, na Příce, Vochůrka,
na Kozlím, ve Volánkových (Holánkov), Vroky, Paliko-
vec, Kacárovec, na Lukách (u Kotin), u Chochala, Vlč-
kovata, Tábor, na Kotinách, Nevěřiny, Voklik, Chra-
ska, Dubivka, na Žluté, na Sokoli (těs Lochovské) skále,
na Černých, nad Rybníkem, pod Rybníkem, Kukačka, nad
cestou, Klíbek, Poloučelý, v Hájku, na Doupeck, na Nivě,
na Nivě, na Svíslých, Dk, na zahradama, u Krta,
na kovárnou, na Díleck, na Kopsi, na Lučích, na Klí-
bku, Březina, na Klíbě, Kalova smola, ve Věškách,
na Skalách, Vyprástek, na Hlumec, na Bařinách, na
Kopajinách, u hranic, Ouské, Žďábla, na Žlebě, Du-
šikova, na Lopatech, pod Višňovcem, na dlouhých me-
řích, u Postaněho borku.

Samoty: U kostela (4 čísel), Horní Řezy (6 čísel), Dolní Řezy (4
čí.), Kotiny (2 čí.), Na Kozlím (2 čí.), Hlavov (1 čí.), Kadlec (1 čí.)
Forška (1 čí.)

Jako pomocníci kronikářovi má být dle minister. nařízení
v každé obci zvolena letopisecká komise. Také u nás byla
zvolena a prvními členy - mimo kronikáře - se stali
Šimek Vladimír, rolník, Šabás Frant., obchodník a Hrušat
Ludvík, rolník.

R. 1925 (dodatek.)

V únoru 1925 konaly se volby do místní školní ra-
dy a zvoleni se Žďarec (mimo 3 zástupce učitelů)
Valík Tomáš, mlynář, Kala Tomáš, rolník a Pokorný Joz., rolník.
Předsedou zvolen Valík Tomáš.

8. března 1925 oběsil se v p. r. lesu „Obecvítka“ neda-
leko Kutin Křupský Tomáš z Dubuého, nar. 1/2 1907. Pří-
čina neznámá. Pochován ve Žďareci.

26. prosince 1925 otrávil se lysolem Pokorná Bože-
na, služka ve Žďareci č. 21. Narodila se 4/4 1897 v Jem-
nici, okr. N. Hěsto. Příčina: nešťastná láska. Zemřela
v pem. nemoc. v Brně a tam i pochována.

R. 1926.

Rok ten jest důležit pro náš kraj tím, že po-
řel tento rok bylo pracováno na regulaci potoka
Libochovky a úpravě škod po povodni 11/5 1925. Regu-
lační práce provádět vrchní ofic. Exner od zem. vř-
boru z Brna. Spraveny také zbrojené mosty přes
Libochovku (u kostela a u Dubuého) násl. okr. sil-
ničního výboru.

* Exner byl
ústřed. v Olomouci

7. července 1926 konány ve Žďareci první ob-
stoj bohoslužby dle obřadů církve řsl. Konal je čsl.
duchovní bndřej Habán z Brna v obecní škole zdejš.

V září 1926 zpřesen první smyčkový orchestr v na-
šem okolí a to při zdejšímu Sokole. V tomto spolku
pěstuje se také mužský sborový spěv od r. 1921.

Joha pokou rozšířil se u nás také počet radi-
otelegr. stanic, z nich první (mimo Havlov, kde
jest již stanice od r. 1925) měla místní „Olovna“.

V tomto roce pokračováno na regulaci Libochov-
ky, mor. zem. výborem.

Toho roku započato také s odvodňováním
(dreničováním) vlhkých míst v celém obvodu na-
ší obce. Odvodňování, zvláště zásluhou vyněj-
šího starosty obce p. Kalby, provádí obec sama
za finančního přispění země (subvence). Na
drenáži pracují hlavně dělníci z mor. Slováků.

20. března 1927 provedeny ve Zlatéru první opere-
ty a to R. Sejedlého: "Serení obecní rady" a "Veselá
zábava v lázních". Provedl je "Sokol".

6. července 1927 byla zde první oslava M. Jana Fla-
ra a první hranice ve větším rozsahu za účasti ve-
líkého množství lidí ze Zlatéru i okolí. Hlavnostním
řečníkem byl dr. Scheiner z Prahy.

10. července 1927 byly zde druhé bohoslužby čsl.

2. července těžce se postřelil (z nešťastné lásky!)
z revolveru Lypák František z Trčbítce a do Trčbítce
z Trčbítce přišel; nar. 18/1 1903. Postřelil se téměř smr-
telně, ale ještě byla pomoc hned na místě, byl zachvá-
něn v nemocnici v Praze. (Stalo se u Haalova.)

5. července oběsil se v lese "Hauzlovci" nedaleko
Bratcova mlýna Svoboda Jan, čeledín, sloužil
v Lubném čís. 5, nar. 16/12 1901 ve Strážku. Příčina
neznáma. Pochován ve Zlatéru.

V únoru 1927 byl zde první maskovní ples (Sokol).

15. října 1927 konány v celé republice, i u nás, o-
becní volby; ve Zlatéru konaly se dle zásady rela-
tívní většiny, poněvadž s. xv. pokrokové strany
ovon nesikrovosti povinnily nesprávné postávní prá-
dosti o minoritní zastoupení. Z voleb tak vyšla
vítězně s. xv. lidová strana, z níž zvoleno také
celé zastupitelstvo obecní. Starostou zvolen opět
dosavadní, o obec zastoupily, starosta Tomáš Kalba,
polník č. 36 (sed nájemce hostince č. 1). - Proti vol-

bám podány pokrokovými strauami učiteli, o nichž
ted rozhoduje nejvyšší správní soud. (13)

28. říjen oslaven letos stejně důstojně jako jiná léta
(přívod s hudbou, přednáška, osvětlení všech oken), až na to, že
hasičům bylo jednotelům spolku rakáráno (!) oslav osvobo-
zení národa se účastniti ve stejnotočích.

29. prosince 1927 byl pochován ve Žďáře Jiříček
Jan, čeledín z Rojetína, nar. 23/6 1868 v Borovníku. Byl asi
panem mrtvici, klesl náhle mezi div. představ. v ho-
stinci v Rojetíně č. 5 a dokonat pak tam v pléve.

26. prosince 1927 zastřelil se ve svém bytě ve Žďar-
ci č. 36 z kulovnice majitel autodopravy Julius Svoboda.
Nar. se 24/2 1869 v Bystřici nad Pern. přísl. do Skryjí.
Jmenovaný byl dříve mlynářem ve Skryjích a tam
byl i dlouhá léta starostou obce a v celém okolí vel-
mi váženým občanem. Prodává pak mlýn a p.p. 1924
15. dubna zahájil autodopravu na trati Tisnov - Žďár-
ce, proti to autodopravu na Tisnovsku vůbec.
Snad jen jemu může celé okolí Žďáře poděkovati,
že zdejší lidé nemusejí již v každém počasí šla-
pati cestu do Tisnova pěši aneb otráasati se a
mrvanouti šasto na dřevém voze jízdní řádce-
ké pošty, kde ještě do každého kopečku se musilo
šlehtit a šlapati pěšky! — Příčina sebevraždy jest
dostí záhadná, dle jeho zápisů nedovedl asi čelit
konkurenci. — Čest jeho památce!

Počasí a úroda p. 1927: Leden a únor byly
velice mírné, jaro začínalo velice slibně, ale právě
na „ledové mrazě“ v květnu (Pavla, Servác, Bonifác)
přišel náhle mráz po slunných dnech až -9°C, prá-
ve v plném počkvětu stromů a keřů, se velká vět-
šina ^{květů} ~~květů~~ ^{květů} ~~květů~~ a následkem toho bylo pak málo
některého ovoce. Nejsmutnější podivana byla na
všesáky (ulaské), višně a duby, které byly vesměs mra-
zem spáleny. Pouze stromy, které později kvetly,
růstaly usetřeny a měly ovoce. — Létlo bylo větši-

nou suché a úrodě, sklizení i obdělávání po-
lí také přerušivé, jakž již od hlubokých dob se na-
stalo. Rovněž takový^{je} byl i podzim. — Zato ve dnech
19.-22. prosince 1927 uhořel majednou třeskutý mráz
- 32°C, jaký zde nebyl již přes 50 let. K vánocím
však silně polevil. Sněhu bylo málo.

(54) Následkem nejvyšší přerušivého počasí byla ta-
ké neškerá úroda u nás nadprůměrná; na p. na
1 ha bylo až 42 q žita nebo s 1 q vsazených beam-
bor 38 q bramborů sklizených (p. Fr. Valík, mlynář č. 9).
Ceny však v trhu (dne 5/12 1927) byly přes veškeru ú-
rodu vysoké: 1 q pšenice až 232,-, žita 241,-, ječme-
ne 198,-, ovesa 182,-, bramborů 33,-, slámy cepem
mláčené 54,-, slámy strojem mláčené 40,- Kč atd.
1 párek selat stál až 500 Kč, 1 kg masa hovězího 14,-,
veprového 17,-; vejčka v létě po 45 h, v zimě po
1 Kč i po 1.10 Kč.

Rok 1928.

17. února přehnal se Žďárkem rušivý orkáň, který
po celé Evropě nadělal spousty škod, jakž odevšud
hlášeno, ale v našem okolí spokojil se jen vyvrá-
cením a polámaním několika stromů (u školy,
u cest, ale nejvíce u Chrástce), vyvrácením plotů
a poškozením střech. V 1928 zalozem Větašský mlék
m. Žďárka a okolí

Práce a schváleno letopisecem Lomím:

Ludvík Hrušat, člen Bálš pravitěcká člen

Poznámka kronikáře: Při své inspekci 4. 1927 zjistil
okresní stoldorovec, jako dorovec nad pamětními knihami,
p. dr. O. Kriebel, že kniha tato naprosto nevyhovuje,
poněvadž jest zhotovena z nepatřitého materialu, a
nařídil úředně zakoupiti nové knihy a přepravit
tito kroniky do nové. Dodnes však obec nové knihy nezakou-
pila!

Jan V. Haluz

Podle koncesní obecního zastupitelstva se Lďárci, se dneš
12. února 1928 navázáno vybrání k této paměti k
mu od 10. března do 24. března 1928 k veřejnému
nahlédnutí v obecní kanceláři.

(53)

Dne 14. října 1928 opouští kronikář své místo řídícího
učitele ve Lďárci, kde (s přestávkami) od 15. září 1908,
tedy plných 20 let, žil a následuje nové místo, ve
Přerově, pol. okr. Prostějov. - Zde ve Lďárci mimo škol-
ní působil jako kronikář obcí Lďárcí a Vřati-
slavky, dále byl vedělavatelem sboru dobro. hasičů,
vedělav. a řídícím v Škole, předsedou
místní osv. komise a místopř. rybář. družstva;
v min. obd. také členem místní šk. rady.

Jan F. Labouš

1929

V roce 1929 postaven byl veřejný kraj
křivácký s názvem Vřetovický a 32
stupnicí pod mlhu. Lzeš chována, na pro-
travě a do krajadářské el. stavění. V
obci byl následkem prouvenuti vedovadní
katastrofální nedostatek vody. Leto
bylo pramá aviak suché, úroda má
prohlaš celkem dobrá. V roce 1929
postavena byla nákladem 30.000 Kč
silnice v osadě Vřetov. Toho roku
bylo provedeno také váleování obce.
V silnici a to od obce kováře
Richarda Zákovi na osadu Vřetov.
Ceny obilnin: pšeno 80 Kč, pšenice
stoupla a má 110 Kč, ječmen 120-130
Kč, oves 80-90 Kč.
Výskoké pozemkové změny nebo
nedálosti se v roce 1929 v obci Lďárci
si nestaly.

V roce 1930 provedena byla v obci Lázáři seřazení lidstva napočteno 490 osoba i s i bytěk proti poslednímu seřazení které bylo provedeno v roce 1920, 22 osob.

V měsíci červenci 1930 postřelen byl dějící kraj finskou většinou smrti, při které byla zbrávena slankáři Tomáš Borkousov stará dookrem kytie stávoala a mnoha křivlice na jednotlinjel domach byla smrti střena v porbito. Také velké škody byl způsobeny na lesníel kulturně.

V měsíci srpnu 1930 kanaly se v obrese kousek kousek /kour. odjemko manevry a také obci Lázáři projeli větší trupy pěšího vojska jakor i jízdy a velostřelců.

V Lázáři byl ubytován po dva dny pěší pluk č. 24, a odbyvány vojenské hudební koncerty v obci Lázáři.

Věkere v obci Lázáři janci upřemí odajeli na tak jvanou vojenskou příprave. jednotlinjel kolnici vratili se zpět a je 5 km. Také po ukončení těchto manevrů protáhlo obci Lázáři více vojska kruské divise.

Rok 1930 se vyznačoval neobvyalým suchem vrostly se pance pite, jaring padlesky a skliven jazel byla ne patrná. Cena obilnin. Žito 80 Kč, pšenice 130 Kč, ječmen 130 Kč, oves 90 Kč. Uroda krambar, lko volni.

dobrá! (54)

Zeměděli: Vyměnkář Vilem Valuš, bývalý obeludník a starosta obce, první učitel místního hasičského sboru jehož byl nakladatelem. Také zemědělcem se stal ve vsi u obce Klově a vyměnkář Jan Janoušek. V obci Ostron zemědělcem byl Čížek, nakladatel místního kalvánské společnosti.

V roce 1930 byla započata prázdná vodovodní. Jímání pramenů provedeno bylo na loukách u polní cesty vedoucí do Víckova. Stavbu vodovodu i jímání pramenů bylo prováděno staviteli Františkem Bujarovicem a náklady dostoupily výše 80000 Kč.

Na podzim v roce 1930 aniž by panovala nepřízeň srostly sněhy které způsobily značnou velkou škodu.

Jiným poraněním události je v roce 1930 v obci žďárů nepřízeň.

1931

Zima v roce 1931 trvala až do měsíce dubna, zejména špatným počasím a mrazem a větrem vyhlazily a mrazem a větrem v části podstat, a které zůstaly byly velmi špatné. Všichni ovoce stromy nejvíce sněhy v důsledku prudkého mrazu v roce 1931 uschly a také velmi zvěř byla špatně stravená hladem také někteří vykáceli škodu neškerce ovoce na stromy.

14. ledna 1930 shořel Grabum uňu
 jeho ^{dringšai} majitel Tomáš Grabec zemřel
 v roku 1930. (57)

(38) 26. 7. 1931 shořela uňu náři fran-
 tiška Valikovičů 9, která pilase
 v úmrtí paráčeků.

Batůfna

V roce 1931 přivezen byl v obci Žďáři
 telefon a provedena paměť
 silnice ze Žďáru do Sv. Nové Vsi.
 Rozpočet na tuto silnici je asi 150.000
 Kč.

V roce 1931 zemřeli ve Žďáři
 Hostiška Kastylová Kolová, Tomáš
 Brykta, Melastěj Lysel, Josef Lák.

V obci Žďáři vyfukla mahartivá
 nemoc spole, následkem které byl
 uzavřen obě školy. Tato nemoc pro-
 stihla 4 letě dcerů domkáře františka
 Dvoračka.

Uroda v roce 1931 byla tak špatná
 že najít místo uedlíci takové
 neprospělo. Vškeré obilniny byly
 pšoché. Pšeniny byly rovněž velice
 špatné, což mělo za následek
 málo odpradě hospodářského
 mířectva. Krmí byly provádány pod
 přímělecinou peněz a bylo také
 na blno v Tišnově provádána krmná
 za 150 Kč. V Brně byl provádán krmí za
 40 Kč.

Travně pšiel
 krasitátek
 peněz. Schůz
 1. 10. 1931.

Letadla
 novou
 přistání.

Na podzim roku 1931 přistalo novou letadlo
 na Brichtově poli za ramadami sv. Nive. Bylo
 to letadlo jugoslávské v němž se vrátil pilot-stu-
 dent z leteckého důe v Plzni kde si dobyl ceny
 stříbrného poháru a poudek Obreuskeho, který
 nám také ukázal. Při přistání si rovněž potvrdil
 a jedno křídlo tak, že letadlo nebylo schopno

dalšího letu. Bylo rozmontováno a odvezeno autem do Brna. Je to první letadlo které se Čidárci (59) púšťalo a protože byla neděle přijelo a púšťlo v celém okolí i dalekého jako v Tisnově, Olši, Strážku a odjíždělo mnoho lidí se na tyto havarii podívat.

28. parů byla v osadě Ostrov vyřezána nová kaple p. Václavu. Postavena byla nákladem p. K. Většinu nákladu snadili občané Ostrova. Lvice koumí tak ruční i řemeslné vykonávali „čidarců“.

Rok 1932.

Letošního roku provedeny volby do obce. Kandidátní listiny byly 2. republikánská a lidová. Volby se v finančních důvodech nekonaly. Lo rájímne dohodě stran strana obdržela rep. strana 6. mandátů a lidová strana 6. mandátů. Ve funkci starosty obce byl vystřídán dosavadní starosta Tomáš Kala p. 34. po 13. letech úřadování v mnoho let mladším p. Jaroslavem Melicharem voličem p. 15. Tomáš Kala byl neústupným pracovníkem pro blaho obce i okolí. Vykonal mnoho ač v mnohém ravedbával své vlastní pomoci. V jeho činnosti svědčí přízeň měšťanské školy ve Čidárci, odvodnění (drenážování) vlnkých pozemků v katastru obce Čidárec, postavení silnice do osady Ostrov, přízeň telefonní do obce a rovněž se starou nového vodovodu, postavení obecní chudobnice a j.

Smolemi byli Starosta Jaroslav Melichar čidárec p. 15. rep.
námeštkář František Jaros ~ " ~ " 32. lid.
1. radní Koptina Frant. ~ " ~ " 44. lidová
2. " Šlusat Ludm. k ~ " ~ " 14. republik.
člen. vyl. Kala Tomáš ~ " ~ " 34. "
" - " - Lokoruy Josef ~ " ~ " 5. lid.
" - " - Baběks. Frant ~ " ~ " 20. "

(60)

členy vzb. žák Antonín Žďárec č. 22. lid.
~ ~ ~ Brichta Antonín ~ ~ ~ č. 16. rep.
~ ~ ~ Galabán Aut. osvob. Ostrov č. 1. lid.
~ ~ ~ Štěpánek Frant. ~ ~ ~ č. 6. ~

Volební období stauoreu 6 let proti H. Šelému
dřívejšímu.

členové: Půsatorá Frant. z č. ve stáří 26 roků
Žákora Antonie z č. 59 ve stáří 46 roků
Galabák Frant. z č. 37 ~ ~ ~ 81 ~
Liškora Anna z Ostrova ~ ~ ~ 65 ~

Podání: číma mima a počasí v celku
suché.

Žroda: Něco málo podnormální.

Peny obilí: pito kře , přemice kře
pěmeu kře , oves kře
dohytko; úměrné celku obilí.

Novostavby. Kákar. Křivá postavil nové obytné sta-
vení č. a Alois Žák postavil nové
obytné stavení č.

Rok 1933.

1. října odešel dosavadní ředitel zdejších škol
p. Karel Procházka na trvalý odpočinek. Zmno-
vaný byl činný ve zdejší jednotě "Lokol" kde pro
svoje velké hudební nadání s oblibou emil je
členy divadelního kroužku opery, které se těšily
věroemě oblibě.

Právní škol zkonával zpomocně p. odbor. učitel
Láhev Josef.

Roku 1933 vyskytl se 1 případ nemorálního trestnou
členského roku majitelé zdejší samoty zvané
"Havlov" p. ing. Karel Havel, jeden z klavírní spr-
lubudovatelů pražského konservatoria a majitel
pražského paláce "Lucerna", v p. Miloš
Havel hráku před filmové společnosti A. D.

ochranovali a 5. leté tváří „Harbona“. Při této slavnosti
byl vystřeleno nesčetné množství raket a raketonj (61)
nordpád. Slavnosti lze přitomem přivátor města Luahy
p. A. Praska a j. významné robusti.

Pro dobrovolných kasičů se úspěšně obce rakouyil
motorovou stříkačku od firmy Vystřel se Kč 22.000
v Kč. Starou mění stříkačku dal na protičet.

Žemřelí: Baláš Richard, řed. kin se výslužbě se stáří
53. roků. Zmecenauy byl nejprve tenoristou u
divadla a později ředitelem jednoho z prvních
pražských biografů. Na odpočinku dlel na
samotě „Harbon“.

Balíkoni Anna, z Ostrova č. 14. stáří 22 roků

Šušatoni Marie, Žďárec č. 26 ~ 65 ~

Václavová Frant. žena školucha č. 28 ~ 73 ~

Žemauová Marie ^{byvalá hostička č. 42.} z e. 25 ~ 83 ~

Balák Tomáš, Ostrov č. 2 ~ 74 ~

Locasi: žimo normalni - mima, rodnuč prárak velmi
málo.

Úroda: Následkem sucha rokeré plodiny velmi
citelně utrpěl živý byla úroda velmi slabá.

Území: Ačkoliv úroda byla velmi slabá území stále
klesají a přimyslové výrobky ustávají plácet
na stejné úrovni. Původně rozdilem seu se stáří
kupní jila zemědělců čim dál tím horší -
měně. Měně situovani zemědělci nemohou
si ani nové tráty koupit.

číslo Kč 20 za 19, přemice Kč 20 19

ještěm Kč 20 19, přemice Kč 20 19

území dobytka klesly živě čim dál tím horší.

Novostavby: Zorkovec Tomáš, hobař postavit nové stavení
syté č. 75.

Kopivná Frant. č. 44. opravit - přistavět
sytého domu.

Letošního roku započato s vypracováním
pastviska „Horní kolk“ obléci s topolij.

(62)

Rok 1934.

Dnem 1. března ustanoven ředitelem školského odboru učitel p. Alois Škvařil podle a předkládaných návrhů u Pionova. Jmenovaný je ruským legistrou a šlecht. v rálone.

24. května byl prof. J. G. Masaryk zvolen po H. prezidentem naší republiky. Obecí vbor, školy, spolky a občané oslavili tuto událost přívodem s hudbou od školy obce ke škole měšťánské kde p. starosta J. Melichar promluvil o vřelých p. presidenta. Za jistou věc rúčastněných skončil slou, aby jistě dlouho meri námi růstae.

Letos byly ve škole podány poncejper natěny podány olejem.

Pro řáky měšťánské školy bylo v rahnadě měšťánské školy vybudováno místo a pro řáky obce školy v rahnadě školy obce.

V létě 1934 porušil se v okolí řádaree rást na něj remělo několik dětí. řádaree rást byl této nemoci usťřen. Nejvíce byla postřena obec Tratišárka kde reměly 3 děti.

Rok 1934 růstane rapřánu dlouho v paměti vřeho lidstva, byr udělán veliký pokrok ve ppeněování hospodářských plodin. Aby se předešlo velké spekulaci s obilím byla ref. stranou (zemědělkou) povarena společnost na výkup a prodej hosp. plodin. Je to Leskostorenška obilní společnost, pod dororem státa. Tato s dohodou vlády stanoví před sklirou první ceny obilí s patřivými měsíčními přirážkami. Společnost jest povina každé nahleduté množství obilí vykoupat. Přesto ppatěním se cenové výkyvy během jedné sklirné činné 50-80 Kč úplně odstraň. Přesto rástae se

přímými politickými stranami na několik přísoh (63)
porechání a proto je široká veřejnost jasně předs-
ra a co toto spáření vyvíjí. Pro letošní rok byly
semy z drobnárobem.

9. října byl smrt v burcování z klidu smrti
jugoslávského krále a lidumila Alexandra
památného se Francouzským městem Marseilles.
Zpráva tato strásla celým světem i naší obci
stárnem o páchnem smrtového míru. Avšak
porrohem dnešních politiků bylo válečné zá-
pletce zadrženo.

Letošního roku bylo vzpomínkou stého
výročí naší národní hymny „Kde domov můj.“
Letos zemřeli: Galáš Frant. p. v. 53. ve věku 81 let
Stěpanková Anna p. Ostrově 5 ve věku 60 let
Melicharová Jos. p. v. 4 ve věku 74 let.

Ložasi: klima mírné. Od jara až do podzimu
velmi suché. V podzimu bylo mnoho
meh a pordeji bylo rase počasí až
do konce roku jako z jara.

Úroda: Následkem katastrofálního sucha
byla úroda všech obilnin velmi špatná
na některých polích se sklízelo asi tolik
kolik se bylo. V celku dohromady úroda
asi polovinu normální plodiny. Kševu
byl také vitelny nedostatek. Škopaviny
daly sklizeň dovozu.

Levy: U obilí byly sevy stanoveny obilní spole-
čité št. , jmenem št. , přemice št.
oves št.

Měsíční přirážka činí 0,50 Kč až 1,50 Kč. na
1 q. podle druhu obilí. Nejvyšší přirážka je u
pšenice.

Koré napravené ovocné i lesní stromky z větrné
části následkem sucha uschly. Jevoem velmi dobře osázené
stromky tj. dostatečně palením vyvířely. Pro i některé
staré stromky takovéto sucho nesnesly a uschly.

Rok 1935

(69)

7. března dorývá se v plné svěčnosti osmašest-
patých narozenin náš první prezident Osvo-
botel P. G. Masaryk. S láskou, oddaností a hrdostí
hledíme na tohoto člověka - jubilanta, který svůj
plodný život věnoval jen a jedině pro blaho
našeho státu. Přáním našim růstá, aby
jistě dlouho a pevně držel kořím, které tak
dobře ovláda.

15. března vzpomenu 15. výročí naší de-
mokratické ústavy.

V měsíci březnu postizena byla také naše
obce epidemií chřipky. Na měšťanské škole ne-
mohlo býti některé dny vůbec vyučováno pro
onemocnění všech učitelů. Postupně onemocněli
téměř všichni žáci. Přesílka případů onemocně-
ných nebyla.

Prvek proti budově obecné školy byl vyřazen
ovocnými stromy. Stromky dostala obec. Vyřazení
provedli žáci měšťanské školy.

Roku 1935 po zkušebním přistání nově druhé
letadlo na poli u ra. "Herbem", pro poruchu moto-
ru. Byli to sportovní letci p. kpt. Píkser a nejvyšší
Dr. Letěli na sportovním letadle "Je 51". Jelikož
se už stmívalo přespali letci ve žďáre u Tolu-
v č. 34. Časné ráno ra doprovodní místních obyva-
tel odletěli.

Dne 18. XII. byl zvolen ra odstápního presidenta
Osvooboditele P. G. Masaryka jeho nástupcem p. Dr.
Erard Benes, dosavadní ministr zahraničí.
Přáním našim růstá, aby jěl ve slávných
průběhů předchůdce - učitele. Celého národa se
zmočila lítost a zármutek nad odchodem
našeho milovaného tatíčka Masaryka.
Jedinou útechu máme, že se ještě mezi námi

ne reauye nase prave a vdu nade osudem statu
o který se on nejvíce naslowil. (65)

Nastupující p. prezident byl spolupracovníkem
p. presidenta Masaryka při budování našeho
statu. Louto důvěrou celý národ obrací se k
němu, aby v dnešní těžké době vedl náš stát
kern' vydobit' k vrcholu slávy.

Automobilové neštěstí proti číslu 71. Při
podzimních koncích vraceli se v honu 17 letý
syn p. Fleminga, hoteliéra v Tišnově a 10 letý
syn kamnárě p. Nováka z Tišnova malým
nakladním autem ze Staréku. Při sjíždění pří-
lým tempem s kopce od Vratislavky v rátočnu před
vjezdem do vesnice stratic Novák vládu nad strojem
a sjel se silnicí do příkopu kde narazil na mústek.
Auto se porbilo a Novák byl vytážen z troske mter.
Fleminger jevil známky života a proto byl rychle
převzen do nemocnice.

Roku 1935 zemřeli:

Jedna Barbora z č. 38, ve věku 74 roku.

Kadlec Vít z č. 2. nejstarší občan Žďáře ve věku 93 roku.

Kolářka Ignac, slavník z č. 19 ve věku 82 roku.

Babička František, vjmenkari z č. 29 ve věku 81 roku.

Balabánová Lucie, vjmenkarka, Ostrov č. 1. ve věku 82 roku.

Sedlák Jan, slavník nepřetržitě 45 roku v č. 34, věk 75 roku.

Pocasi:

Žima byla velmi mírná až v březnu
uderily silné mrazy a nepadlo dosti sněhu.

Jimak bylo počasí průmíre

Úroda:

Následkem průmíreho počasí během
vegetace byla letošho roku úroda velmi pěkná
(nad normalní)

Leny obilí a masa:

Obilí parnomenalo zase malýe novy, vrostly
proti loústku avšak bez vnějšho vlivu na trhu pčívne.
Leny masa kolitavé. Věpřové je prodáváno 6-9-ťe za
místoru váhu. Hověí: 3.50-10. 7e za mstoví váhu

Lok 1936.

Koncem měsíce dubna vyskytlo se u škol-
ních i mládežích dětí ~~i mládežích~~, onemocnění
spálničkami.

Částo městanské školy vysárelo podél cesty
k obecní škole více ovočných stromků.

Letosího roku odchází do vytkučky velitel
zdejší četnické stanice vrehní četnický strážník
p. František Novotný. Zdejší obvod četnické stanice
stráží ^{ne}včelovka lidumila, který neměl nikdy pro
nikoho špatného slova, kde mohl každému poradit
a nikdy nesledoval rájem vlastního prospěchu.
Přejeme mu ze srdce aby ještě dlouho udržel svého
rasloučeného odpočinku.

Pod tíhou světových událostí, kdy se všech
stran slyšíme harašení, hrani, kdy se svět podobá
mýdlové bublince jen a jen prasknout odhodlává
se naše vláda k velmi naléhavému a promyšlené-
mu kroku sřízením civilní protiletické obrany
(C.L.O.) pro případ možného vojenského útoku na
naš stát.

Všichni starší muži, kteří už nejsou povinni
vojenskou službou, byli pracováni v zacházení s
motorovou stříkačkou, částečně v zacházení s ply-
novou maskou. Mládež i starší ženy jsou evičem
jako samaritánky. Některé jezdily do ^{pro}Isnova do
kursu, kde je lékař učil odtřívati raněné, boj proti
plynům a jiným se službou samaritanskou ^{pro}pošlejších
úkolům. Stará C.L.O. je stará v včasné upravení.
blízkého je nebezpečí a parádi potřebné ratermne-
ní oken v noci. Jsou to mladá a starší muži.
Starosta obce dbá nadřádným vřevikem
členů C.L.O.

Novým velitelem četnické stanice ve
Zdárci byl ustanoven vrehní četnický strážník

p. Kabejsk Ústí. Dříve působil na četnické
stanici v Lipůvce okres. Tisnov. (64)

Letošního roku byl dostaven vodovod. Práci
prováděla firma Kunk z Hanie. Práci bylo za-
počato podle na podzim. Společně provedl
mrazů byla práce skončena. Na stavbě bylo
zaměstnáno všechno místní dělnictvo a z celého
okolí. Byl postaven také nový rezervoir na obec-
ních loukách u cesty k Vělkovu. Z rezervoiru je
voda vedena jedním potrubím až k měšťanské
škole, č. 28. Vátna se porradí po obou stranách vesnice
a proti domu č. 34 a 14. se spojují zase v jedno potru-
bí a jde až k č. 1. U čísla 16. je přípojka která vede
přes parkadu p. Rybníky, tj. č. 16 do ulice v. Ždálka.
U č. 20 je odbočka ke skupině domků na kopci v.
Lindulce. Celá tato stavba byla provedena nákladem
asi 312.000 Kč.

Leostřiny obce „Korlí“ bylo vyřazeno kolem
potoka topolů. Vělebaňský spolek vyřázel horní „Korlí“
medonosnými stromy.

Žemčelí:

Študičková Antonie, poukromnice, č. 48 ve stáří 74 roků.

Kopřiva Bohumil, vol. syn, č. 44 ve stáří 15 roků

Škrabcová Marie, mlynářka, se samoty, č. 50 ve stáří 77 roků

Šrušat František, vjmenkař, č. 26, stáří 73 roky

Kotě Jindřich, kluzčelný, stáří 86 roků.

— Šlumpolcová Marie, volnice, č. 26, ve stáří 45 roků.

Ločasi:

Žima probíhala na mírných mrazů a
malého množství sněhu. Ločasi bylo příhodné pro
všechny hospodářské plodiny. Dostatek vodních prarék
a tepla umožnilo vyřásti velkého množství pšenin a
škámy u obilovin. Droda obilí byla však pod normal.

Leny obilí a masa:

Obilí mírně zase podražilo, ceny masa
kolísavé a v loňské výši.

Letoší rok začíná velkými sněhovými vánice-
mi. Lída, ačkoliv nebyla řádně umrta dosti
silný přikrov sněhový. Starší hospodáři po delší
době hledí s obavami na tuto přikrytku sněhovou.
Snih ležel nepřetržitě až asi do polovice února,
potom nastala první obleva, která ráhy umrta
v ledový povrch. Lída ustává dále porumla a
v měsíci březnu je už místy pozorovat následky
špatného přerimování orimin. Po jarní prohlídce
polí zjistujeme škody natropené plimí sněžnou,
která místy téměř v poloviny zničila krmu pita a
převíce. V některých obcích byli nuceni pracovat
některé kultury orimin.

Jaro je vlhké, takže polní práce pomalu
pokračují.

Dan odd. učitel J. Kratochvíle vyrábí se škol-
ní mládeží stáří nad Klusákovým mlýnem na
"Kub". Vyrábí většinou akáty a břozy.

Léto je pěkné a slunné. Ke konci čířných
prací (ovesných) nastávají deště čímž se práce
prodlužuje. Měsíc září už se představuje s hustými
mlhami.

4. září těžce onemocněl náš první prez. T. G.
Masaryk. Práce velké občanů se etvoří strachem
o život tohoto veličana. Jenom silná konstrukce
tělesná zachraňuje život našeho prez. Osloboditele.

Dnes 14. září probourá se den k životu hustou
mlhou, která zachytí vše ve vlastní nepronikmu-
telnost. Smutno je na vesnici a všude kam oko
pohlédne. Snad sám Bůh připravil nám
tento den kdy navždy dohloubet práce na-
šeho presidenta osloboditele, tatíčka T. G.
Masaryka. Rozhlas místo normálního po-
řádku "Vesele do nového dne" oznamuje nám

tuto truchlivou zprávu. Jan nes. zemřel ve svém
káměčku v Lánech. Smutek se rozhostil v duších (69)
celého národa. Zemřel nám muž - státník jakýž
je málo. Byl to veličan, učěnee světoveho jména
o čem přečti velmi četná významemá a řády,
která obdržel za svoje vědecká díla a práci ve
prospěch lidstva.

Dne 21. září kdo měl poněkud možnost
vzdal drahnou chvíli u amplioni radio aby
vyslechl relaci s pohřbu p. presidenta. Smuteční
přívod vyšel z pražského hradu a ubíral se těmi
(se těmi) ulicemi a zastavoval se u těch význam-
ných budov jako při návratu p. presidenta do vlasti.
Když před 19 lety byl přívod pln jásotu a radosti
a dnes přívod smutku při kterém se kdo komu oko
zaroulo. Celá cesta byla roubena nepřehlédným davem
lákajícího lidstva.

President osvoboditel, J. G. Masaryk zemřel, ale
jeho duch je a bude mezi námi v dobách dobrých, v
dobách zlých bude nám zářným světlem - příkladem.

Letošního roku přijel sv. Martin na bílém koni.
Přík ale hned druhého dne porstál a již straběna
dne do konce roku neměl řádného trvání.

Zemřeli:

Borkovec František, sedlář, dlouholový pokladník
relejišho št. a páloš. spolku ve
čdárce, člen obec. zast. a j. korporaci.

Stěpánek Josef, rolník z Ostrova, č. 6. stáří

Klusiák Slyněk, — z čdárce, č. 31. stáří

Dolihalova Františka, vjmenkari, z čdárce č. 55 —

Kotová Antonie, pšeromnice, — č. 66 —

Přísní:

Lima byla dlouhá za mürnyel marní a většeho
množství sněhu. Jinak byl letošij rok vlhký a teplý.

Úroda:

Orimin, pokud se tyčie slámy bylo méně ale sama
bylo téměř jako jiná léta. Járny sivaly uspokojivě

výnosy. Skopání byly velmi těžké a výnosy rekordní, takové jakých není snad paměť uka.

Leny obilí:

(70)

Lešnice 1q. Kč 155-170, kukuřice Kč 123-130,
ječmen 1q. Kč 122-135, oves Kč 108-115
brambory průmyslové. Kč 16-22, jableč Kč 20-30-

Leny masa:

Vepřové u polníka mrtvá váha 1kg 6-9- Kč
- " - u řezníka ve výstlu 1kg Kč 10- až 18-
Jlověří u polníka živá váha výstlu 1kg Kč 4- - 7-
- " - u řezníka ve výstlu - " - 1kg 4- 8- - 14-
Kraňkové a k hýkú u polníka 1kg živ. v. Kč 2.50-4-

Leny koní a krav:

Sáňní koni se prodávali 3.000- až 6.000 Kč
Kravy se prodávaly Kč 1.500- - 2.400-

o Rok 1938.

Viděl 20. IX. 1952

J. Trnovec
Okr. Kruš.
inspektor v Tršně